

Seat No.

Set

P

B.Ed. (Semester - I) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022

Childhood and Growing Up

Day & Date: Monday, 20-03-2023

Max. Marks: 80

Time: 11:00 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

10)	चंचलता हे —— चे वैशिष्ट्य आहे.	
अ)	गतिमंद	ब) अध्ययन अकार्यक्षम
क)	अस्थिव्यंग	ड) दृष्टिदोष
प्र.2	खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.	
अ)	व्हायगॉटस्कीच्या सामाजिक विकासाची तत्त्वे स्पष्ट करा.	05
ब)	बाल्यावस्थेची सामाजिक व शारीरिक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.	05
प्र.3	खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.	
अ)	गार्डनरच्या उपपत्तीतील गणितविषयक बुद्धिमत्ता स्पष्ट करा.	05
ब)	प्रज्ञावंताच्या समस्या व उपाय स्पष्ट करा.	05
प्र.4	खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.	15
अ)	कोहलबर्ग यांनी बोधात्मक विकासाची उपपत्ती स्पष्ट करून तिचे शैक्षणिक महत्त्व लिहा.	
ब)	स्व संकल्पना, आत्मभान, स्व सामर्थ्य या संकल्पना स्पष्ट करा. तुमच्या विद्यार्थ्यांमध्ये या संकल्पना विकसित करण्यासाठी तुम्ही कोणते उपक्रम राबवाल, ते स्पष्ट करा.	
प्र.5	खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.	15
अ)	सामाजिकीकरणाची संकल्पना आणि प्रक्रिया स्पष्ट करा. सामाजिक परिवर्तन संकल्पना स्पष्ट करून त्याचा बालकावरील परिणाम स्पष्ट करा.	
ब)	अध्ययनार्थीमधील व्यक्तिभेद स्पष्ट करा. मंदगतीने अध्ययन करणारे, वाचनदोष असणारे यांच्या समस्या व उपाय स्पष्ट करा.	
प्र.6	खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे द्या. (कोणतेही चार)	20
अ)	मार्गदर्शन आणि समुपदेशन यामधील फरक स्पष्ट करा.	
ब)	कुमारावस्थेतील समस्या स्पष्ट करा.	
क)	लोकशाही पालकत्वाची संकल्पना स्पष्ट करा.	
ड)	घरातील भाषा व संस्कृतीचा मुलांवरील परिणाम स्पष्ट करा.	
इ)	बालकाच्या सामाजिकरणावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.	

Seat No.	
-----------------	--

Set P

B.Ed. (Semester - I) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
Childhood and Growing Up

Day & Date: Monday, 20-03-2023

Max. Marks: 80

Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives.**10**

- 1) _____ Marginalized group is known as linguistic backward class.

a) Girls	b) Minority
c) Schedule tribe	d) Handicapped
- 2) In _____ parenting style for the development of child there is a lack of love and control.

a) Authoritarian	b) Uninvolved
c) Permissive	d) Democratic
- 3) _____ is not a principle of development.

a) Individual Difference	b) Development is Continuous
c) Development is linear	d) Development is Complex
- 4) There are three levels of development in _____ theory of Development.

a) Kohlberg	b) Piaget
c) Vygotsky	d) Freud
- 5) Development of logical thinking is a characteristic of _____ Stage.

a) Childhood	b) Adolescent
c) Infancy	d) Adult
- 6) _____ is broader concept of the following.

a) Self-Esteem	b) Self- image
c) Self-Concept	d) Self-efficacy
- 7) The concept of multiple intelligence is stated by _____.

a) Goleman	b) Gardner
c) Spearman	d) Turman
- 8) Slow learner is related to _____ difference.

a) physical	b) emotional
c) mental	d) social
- 9) According to Gardener's intelligence _____ intelligence essential for painting.

a) mathematical	b) Interpersonal
c) linguistic	d) Spatial
- 10) Hyperactive is main feature of _____.

a) mentally retarded	b) learning disabled
c) orthopedically handicapped	d) Visual impaired

Q.2 a) Explain principles of social Development of Vygotsky's.**05**

- b) Explain physical and social developmental characteristics of childhood.**

05

SLR-AY-1

Q.3	a) Explain mathematical intelligence of Gardner's theory.	05
	b) Explain the problems and remedies of intellectual giftedness.	05
Q.4	Answer the following questions (Any One).	15
	a) Explain Kohlberg's theory of development with its educational importance.	
	b) Explain the concept of Self-concept, Self-esteem, and Self-efficacy. How you will organize various programmes for developing these concept in your students.	
Q.5	Answer the following questions (Any One).	15
	a) Explain the Concept and Process of Socialization. Explain concept of social change and its effects on a child.	
	b) Explain individual differences among learners. Explain the problems and remedies of slow learners, dyslexics.	
Q.6	Write Short Notes (Any Four)	20
	a) Explain the difference between guidance and counseling.	
	b) Explain problems of adolescent.	
	c) Explain the democratic parenting style.	
	d) Explain the Impact of home languages and culture on child.	
	e) Explain the factors affecting socialization of the child.	

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

B.Ed. (Semester - I) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
Language across the Curriculum (1/2)

Day & Date: Tuesday, 21-03-2023
Time: 11:00 AM To 01:00 PM

Max. Marks: 40

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवङून गाळलेल्या जागा भरा.** 05
- 1) विचार, भावना, अनुभव व कल्पना व्यक्त करण्याचे साधन —— आहे.

अ) भाषा	ब) गणित
क) सामाजिक शास्त्रे	ड) विज्ञान
 - 2) भाषा अध्ययन आणि आशय अध्ययन यांचे एकात्मीकरण म्हणजे —— होय.

अ) अभ्यासक्रमांतर्गत सामाजिक उपागम	ब) अभ्यासक्रम उपागम
क) भाषा उपागम	ड) अभ्यासक्रमांतर्गत भाषा उपागम
 - 3) डोक्याच्या हालचाली हे —— संप्रेषण आहे.

अ) शाब्दिक	ब) अशाब्दिक
क) दोन्ही अ आणि ब	ड) वरीलपैकी नाही
 - 4) —— म्हणजे एखाद्या व्यक्तीच्या कल्पना अणिं मतांचे दुसऱ्यांना आकलन व्हावे म्हणून केली जाणारी कृती.

अ) श्रवण	ब) भाषण
क) संप्रेषण	ड) वाचन
 - 5) जीभ हे —— अवयव आहे.

अ) लेखन	ब) श्रवण
क) भाषण	ड) कला
- प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.** 10
- 1) संप्रेषणाची उपयुक्तता स्पष्ट करा.
 - 2) वर्ग वातावरणातील शिक्षकांच्या शिष्टाचाराचे उपयोजन स्पष्ट करा.
- प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)** 10
- 1) भाषेची संकल्पना व महत्व विशद करा.
 - 2) संप्रेषणाची संकल्पना विशद करा. चांगल्या संप्रेषणाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्र.4	टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)	15
1)	अभ्यासक्रमांतर्गत भाषा उपागमाचे फायदे	
2)	भाषण कौशल्याचे महत्व	
3)	बहुविध कौशल्यांची उपयुक्तता	
4)	विविध जीवन परिस्थितीत विद्यार्थ्यांची विनयशील अभिव्यक्ती	

Seat No.	
-----------------	--

Set P**B.Ed. (Semester - I) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
Language across the Curriculum (1/2)**Day & Date: Tuesday, 21-03-2023
Time: 11:00 AM To 01:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.**Q.1 Multiple Choice Questions.****05**

- 1) The means of expressing thoughts, emotions, experiences and ideas is _____.

a) Language	b) Mathematics
c) Social Sciences	d) Science
- 2) Integration of language learning and content learning means _____.

a) Social across the curriculum approach	b) Curriculum approach
c) Language approach	d) Language across the curriculum approach
- 3) Head Movements is _____ communication.

a) Verbal	b) Non-verbal
c) Both A & B	d) None of the above
- 4) The act of making ones ideas and opinions known to others is _____.

a) Listening	b) Speaking
c) Communication	d) Reading
- 5) Tongue is a _____ organ.

a) Writing	b) Listening
c) Speech	d) Art

Q.2 Write short answers.**10**

- a) Explain the utility of Communication.
- b) Explain the application of the teacher etiquettes and manners in the classroom situation.

Q.3 Answer the following question (Any One)**10**

- a) Explain the concept and importance of language.
- b) State the concept of Communication. Explain the characteristics of good communication.

Q.4 Write short notes on (Any Three)**15**

- a) Benefits of Language across the curriculum approach
- b) Importance of Speaking Skill
- c) Utility of Multi Skills
- d) Student's polite expression in different life situations.

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

B.Ed. (Semester - I) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
Understanding Disciplines and Subjects

Day & Date: Thursday, 23-03-2023
Time: 11:00 AM To 01:00 PM

Max. Marks: 40

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 बहुपर्यायी प्रश्न – प्रश्नाचे योग्य पर्यायाचे उत्तर प्रश्नपत्रिकेतून निवडून उत्तर पत्रिकेत 05 लिहा.

- 1) विद्यार्थ्याची जगाचे स्वरूप समजण्याची नैसर्गिक इच्छा विज्ञान विषय वाढवितो. पण —— विषय त्या नैसर्गिक स्वरूपाची कारणे सांगतो.

अ) इतिहास	ब) गणित
क) मानसशास्त्र	ड) भूगोल
- 2) वैज्ञानिक सिद्धांताना गणित भक्कम आधार देतो. त्यामुळे —— विषय गणिताशिवाय अपूर्ण आहे.

अ) विज्ञान	ब) भूगोल
क) इतिहास	ड) अर्थशास्त्र
- 3) ऑरिस्टॉटल यांच्या मतानुसार —— द्वारा स्वस्थ शरीरात स्वस्थ मन निर्माण होते.

अ) खेळ	ब) समाज
क) शिक्षण	ड) संस्कृती
- 4) 'भारतीय लोकसंख्येचा आलेख तयार करा व त्याची कारणे घा' हे —— विषयांच्या समवायाचे उदाहरण आहे.

अ) विज्ञान – गणित	ब) गणित – भूगोल
क) भूगोल – विज्ञान	ड) गणित – इतिहास
- 5) आधुनिक संकल्पनेनुसार भूगोलाचा सर्व शास्त्रांशी संबंध असल्यामुळे त्यास —— असे म्हणतात.

अ) भूरूपशास्त्र	ब) मानवीशास्त्र
क) पर्यावरणात्मक शास्त्र	ड) एकत्रिकरणाचे शास्त्र

प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

- 1) राष्ट्रीय एकात्मतेमधील शिक्षणाची भूमिका स्पष्ट करा. 05
- 2) आंतरविद्याशाखीय दृष्टीकोनाचा अर्थ स्पष्ट करा. 05

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) 10

- 1) विज्ञान व गणित विषयाचे स्वरूप स्पष्ट करा आणि विज्ञान व गणित विषयांचे परस्परावलंबन स्पष्ट करा
- 2) भाषा व सामाजिक शास्त्र विषयांचे स्वरूप स्पष्ट करा आणि भूगोल – इतिहास, इतिहास – भाषा, राज्यशास्त्र – भूगोल विषयाचे परस्परावलंबन स्पष्ट करा.

- प्र.4 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन)
- 1) वर्गातील बहुभाषिक विद्यार्थ्यांशी वागण्यातील शिक्षकांची भूमिका सांगा.
2) शिक्षणशास्त्र शाखेत निर्माण झालेल्या दोन विषयां विषयी स्पष्ट करा.
3) सामाजिक परिवर्तनातील शिक्षणाची भूमिका सांगा.
4) दैनंदिन जीवनावरील विज्ञानाचा परिणाम सांगा.

Seat No.	
---------------------	--

Set	P
------------	----------

B.Ed. (Semester - I) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
Understanding Disciplines and Subjects

Day & Date: Thursday, 23-03-2023
Time: 11:00 AM To 01:00 PM

Max. Marks: 40

- Instructions:** 1) Ques. No. 1 is compulsory.
2) Answer MCQ/Objective type ques. No page no 3.
3) All ques. Are compulsory.
4) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct answer.

05

- 1) Science increase student natural desire to know the nature of the world but _____ subject explain with reason its phenomena.
 - a) History
 - b) Mathematics
 - c) Psychology
 - d) Geography
- 2) A mathematics has given sound footing to scientific lawas so _____ subject is incomplete without mathematics.
 - a) Science
 - b) Geography
 - c) History
 - d) Economics
- 3) Aristotle says that _____ is the creation of a sound mind a sound foody.
 - a) Game
 - b) Society
 - c) Education
 - d) Culture
- 4) 'Prepare graph of Indian population and give causes' That is the example of _____ subject correlation.
 - a) Science - maths
 - b) Maths - Geography
 - c) Geography-science
 - d) Maths - History
- 5) In a modern age concept of Geography is related to all subject, so it is called as _____.
 - a) Geomorphology
 - b) Human science
 - c) Environmental Science
 - d) Unifying science

Q.2 Answer the following question in short

05

- a) Explain the role of Education into National Integration.
- b) Explain the Meaning of Interdisciplinary approach.

05

Q.3 Answer the following question (Any One)

10

- a) State the nature of science and mathematics subject and mathematics and science Interdependence explain.
- b) State the nature of languages and social sciences subject and Explain Interdependence of Geography-History, History-language, Political science -Geography

Q.4 Write short notes (Any Three)

15

- a) Role of teacher while dealing with multilingual students in class room.
- b) Explain the two subjects emergence in Education branch.
- c) State the role of Education for social transformation.
- d) State the impact of science on day to day life.

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

B.Ed. (Semester - II) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
Learning and Teaching

Day & Date: Monday, 20-03-2023

Max. Marks: 80

Time: 03:00 PM To 06:00 PM

सुचना: 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दशावितात.

प्र.1 खालील योग्य पर्याय निवडा.**10**

- 1) 'डी अनिमा' नावाचा ग्रंथ ----- यांनी लिहिला.
 अ) ऑरिस्टॉटल ब) प्लेटो
 क) फ्लांडर्स ड) रॉजर्स
- 2) आंतरक्रिया विश्लेषण पद्धती ----- यांनी मांडली.
 अ) थॉर्नडाईक ब) रॉजर्स
 क) फ्लांडर्स ड) गग्ने
- 3) बुद्धी मंथन या विचार प्रक्रियेत ----- समावेश होतो.
 अ) विमर्श चिंतन ब) चिकित्सक
 क) भिन्नदिक विचार ड) एकादिक विचार
- 4) अवबोधा संदर्भातील दृष्टीकोन ----- यांनी मांडला.
 अ) वर्तनवादी ब) गेस्टॉल
 क) मनोविश्लेषण वाद ड) यापैकी नाही
- 5) अक्षितचा बुद्ध्यांक 125 आहे तर तो खालीलपैकी ----- गटात येतो.
 अ) कुशाग्र ब) शीघ्र
 क) सामान्य ड) अलौकिक
- 6) अनुभव व प्रशिक्षणादवारे व्यक्तीच्या वर्तनात केलेली सुधारणा म्हणजे अध्ययन होय ही व्याख्या ----- यांनी केली.
 अ) गेट्स ब) मर्फी
 क) क्रो आणि क्रो ड) नॉर्मन मन
- 7) व्यक्तिमत्त्वावर परिणाम करणाऱ्या जैविक घटकात ----- समावेश होतो.
 अ) शाळा ब) समाज
 क) संस्कृती ड) अंतस्त्रावी ग्रंथी
- 8) ----- यांनी वर्तनवादाचा पुरस्कार केला.
 अ) जॉन डयुई ब) जीन पियाजे
 क) जॉन वॅट्सन ड) वरील सर्व
- 9) ----- यांनी समाजमिती तंत्र शोधून काढले.
 अ) थॉमसन ब) एरीक्सन
 क) प्लेटो ड) मरिनो

10)	विस्मरणाचा सर्वप्रथम अभ्यास —— यांनी केला.	
अ)	एडगोल	ब) एबिंगहॉस
क)	वूडवर्थ	ड) सिकनर
प्र.2	खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.	10
अ)	एकात्मिक व्यक्तिमत्वाची संकल्पना स्पष्ट करा.	
ब)	अवधानाचे शैक्षणिक महत्व स्पष्ट करा.	
प्र.3	खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.	10
अ)	अध्ययन व अध्यापनातील सहसंबंध स्पष्ट करा.	
ब)	शाळेत नेतृत्व विकास प्रशिक्षणाचे महत्व स्पष्ट करा.	
प्र.4	खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही एक)	15
अ)	शैक्षणिक मानसशास्त्र म्हणजे काय? शैक्षणिक मानसशास्त्राची व्याप्ती सांगून मानसशास्त्राची आत्मनिरीक्षण अभ्यास पद्धती स्पष्ट करा.	
ब)	गेस्टाल्टचा अवबोध विषयक दृष्टिकोन स्पष्ट करा. तुम्ही गेस्टाल्टचा अवबोध विषयक दृष्टिकोनाचा तुमचे अध्यापन प्रभावी करण्यासाठी कसा उपयोग कराल.	
प्र.5	खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही एक)	15
अ)	अध्ययन अध्यापन प्रक्रियांची संकल्पना व स्वरूप सांगा. अध्ययन अध्यापनाचा ज्ञानरचनावादी दृष्टिकोन स्पष्ट करा.	
ब)	समूह गतिशीलतेचा अर्थ सांगून समूह गतिशीलता अभ्यासण्याचे संकलित नोंदपत्रक व निरीक्षण ही साधने स्पष्ट करा.	
प्र.6	टिपा लिहा (कोणत्याही चार)	20
अ)	सहकार्यात्मक अध्ययनाची संकल्पना	
ब)	व्यक्तिमत्व विकासावर परिणाम करणारे घटक	
क)	बुद्धीगुणकांचे वर्गीकरण व अर्थनिर्वचन स्पष्ट करा.	
ड)	अभिरुची व सवयी यांचे शैक्षणिक महत्व स्पष्ट करा.	
इ)	शैक्षणिक मानसशास्त्राचे महत्व व मर्यादा स्पष्ट करा.	

Seat No.	
---------------------	--

Set P

B.Ed. (Semester - II) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
Learning and Teaching

Day & Date: Monday, 20-03-2023

Max. Marks: 80

Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct answer:**10**

- 1) The write of 'De Anima' book is _____.
 a) Aristotle b) Plato
 c) Flanders d) Rojer's
- 2) _____ stated interactive analysis method.
 a) Thorndike b) Rojer's
 c) Flanders d) Gagne
- 3) In brain storming _____ thinking process is mainly included.
 a) Reflective b) Divergent
 c) Critical d) Convergent
- 4) Who Stated the approach about perception _____ ?
 a) Behaviouristics b) Gestalt
 c) Psycho - Analytic d) None of Them
- 5) Intelligent quotient of Akshit is 125 then which is the following category _____.
 a) Very Superior b) Superior
 c) General d) Genius
- 6) Learning is the modification of behaviour through experience & training this definition framed by _____.
 a) Gets b) Murphy
 c) Crow & Crow d) Norman Man
- 7) The biological factors affects are Personality is _____.
 a) School b) Society
 c) Culture d) Endocrine Hands
- 8) Behavioural theory is an advocated by _____.
 a) John Dewey b) Jean Piaget
 c) John Watson d) All of Above
- 9) _____ invented Sociometry techniques.
 a) Thomas b) Erickson
 c) Plato d) Merino
- 10) Forgetting studied first of all by _____.
 a) Edgale b) Ebbinghous
 c) Woodworth d) Skinner

SLR-AY-4

Q.2	Short Answer Type Questions.	10
a)	Explain the concept of integrated personality.	
b)	Explain educational importance of attention.	
Q.3	Short Answer Type Question	10
a)	Explain the relationship between learning & Teaching.	
b)	Write the significance of training for leadership development in school.	
Q.4	Answer the following Question (Any One)	15
a)	what is meant by educational psychology? Explain the nature of educational psychology & Explain introspection method of educational psychology.	
b)	Explain Gestalts view about perception. Explain in detail how you will use Gestalt view to make your teaching effective.	
Q.5	Answer the following Question (Any One)	15
a)	State the concept of nature of teaching process. Explain constructive approach of teaching learning.	
b)	State the meaning of group dynamics. Explain the cumulative record card & observation study tools of classroom dynamics.	
Q.6	Write Short Note on (Any Four)	20
a)	Explain concept of Cooperative Learning.	
b)	Explain factors affecting personality development.	
c)	Explain classification & Interpretation of IQ.	
d)	Explain educational importance of interest and habit.	
e)	State importance & Limitation of educational psychology.	

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

B.Ed. (Semester - II) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
Contemporary India and Education

Day & Date: Tuesday, 21-03-2023

Max. Marks: 80

Time: 03:00 PM To 06:00 PM

- सूचना :** 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून पर्याय जागा भरा.

10

- 1) भारतीय राज्यघटनेच्या कलम —— मध्ये नागरीकांची मुलभुत कर्तव्ये नमूद केलेली आहेत.

अ) 21 (अ)	ब) 51 (अ)
क) 15 (ड)	ड) 45 (क)
- 2) भारतात घटनात्मकरिता —— भाषांना मान्यता देण्यात आली आहे.

अ) 14 (चौदा)	ब) 18 (अठरा)
क) 20 (वीस)	ड) 22 (बावीस)
- 3) —— पासून देशात “मध्यान्ह भोजनाचा कार्यक्रम” राबवला जात आहे.

अ) 15 ऑगस्ट 1990	ब) 15 ऑगस्ट 1992
क) 15 ऑगस्ट 1995	ड) 15 ऑगस्ट 2005
- 4) भारतातील लोकसंख्येचे वांशिक वर्गीकरण डॉ. बी. एस. गुहा यांनी —— मुख्य प्रकारात केले.

अ) 6 (सहा)	ब) 4 (चार)
क) 8 (आठ)	ड) 3 (तीन)
- 5) सर्वशिक्षा अभियान व कालबध्द कार्यक्रम राबवण्यास —— पासुन सुरुवात झाली.

अ) 1998	ब) 2000
क) 2002	ड) 2005
- 6) —— घटनादुरुस्तीने 11 वे मुलभुत कर्तव्य घटनेत समाविष्ट करण्यात आले.

अ) 42 वी	ब) 44 वी
क) 86 वी	ड) 76 वी
- 7) पुरुष व स्त्रीयांचे शिक्षण सारखे असावे, त्यात फरक असु नये अशी प्रमुख शिफारस —— आयोगाने केली.

अ) कोठारी आयोग	ब) मुदलीयार आयोग
क) राधाकृष्णन आयोग	ड) राष्ट्रीय महिला शिक्षण आयोग
- 8) केंद्र सरकारने बालकाचा मोफत व सक्तीच्या शिक्षणाचा हक्क अधिनियम — 2009 —— वयोगटातील मुलांकरिता लागु केला आहे.

अ) 6 ते 14	ब) 7 ते 14
क) 6 ते 13	ड) 5 ते 13

- 9) 1986 च्या राष्ट्रीय शैक्षणिक धारेणामुळे शिक्षणक्षेत्रात खालीलपैकी —— संकल्पना उदयास आली नाही.
- अ) खडू—फळा मोहिम ब) नवोदय विद्यालय
 क) राष्ट्रीय अभ्यासक्रम ड) सर्वशिक्षा अभियान
- 10) भारतीय राज्यघटनेत कलम 19 ते 22 मध्ये —— हक्क नमुद करण्यात आलेला आहे.
- अ) स्वातंत्र्याचा ब) समानतेचा
 क) न्यायाचा ड) बंधुतेचा

प्र.2	थोडक्यात उत्तरे लिहा.	10
1)	राज्याच्या धोरणातील मार्गदर्शक तत्वे सांगा	
2)	सामाजिक विविधतेच्या विविध संकल्पना स्पष्ट करा.	
प्र.3	थोडक्यात उत्तरे लिहा.	10
1)	NCF (राष्ट्रीय अभ्यासक्रम आराखडा) – 2005 ची वैशिष्ट्ये लिहा.	
2)	सामाजिक विविधतेच्या विविध पातळ्या स्पष्ट करा.	
प्र.4	खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)	15
1)	राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण – 1986 ची वैशिष्ट्ये सविस्तर स्पष्ट करा.	
2)	भारतीय राज्यघटनेतील मुलभूत हक्क व कर्तव्ये सविस्तर स्पष्ट करा.	
प्र.5	खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही एक)	15
1)	माध्यमिक शिक्षणावर – वुडच्या खलित्याचा प्रभाव स्पष्ट करा.	
2)	समाजीकीकरणात कुटुंब, शाळा व समाजाची भुमिका सविस्तर स्पष्ट करा.	
प्र.6	टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)	20
1)	मध्यान्ह भोजन योजना	
2)	खाजगीकरण व जागतिकीकरण संकल्पना	
3)	त्रिभाषा सुत्र	
4)	शिक्षणाच्या सार्वत्रिकीकरणातील आव्हाने	
5)	नई तालीम वैशिष्ट्ये	

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

**B.Ed. (Semester - II) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
Contemporary India and Education**

Day & Date: Tuesday, 21-03-2023
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple Choice Questions:**10**

- 1) The fundamental duties of a citizen are mentioned in article _____ of the Indian state constitution.
a) 21 (A) b) 51 (A)
c) 15 (D) d) 45 (C)
- 2) In India constitutionally _____ Languages are recognized.
a) 14 b) 18
c) 20 d) 22
- 3) The mid – day – meal program is being implemented in the country from _____.
a) 15 August 1990 b) 15 August 1992
c) 15 August 1995 d) 15 August 2005
- 4) The Ethnic classification of the population of India was done by Dr. B. S. Guha in the main form _____.
a) 6 b) 4
c) 8 d) 3
- 5) Sarva shiksha Abhiyan is a time bound program started from _____.
a) 1998 b) 2000
c) 2002 d) 2005
- 6) _____ The 11th Fundamental duty was included in the constitution by the Amendment.
a) 42th b) 44th
c) 86th d) 76th
- 7) _____ commission had made a major recommendation that the Education of men an women should be the same and there should be no difference.
a) Kothari Commission
b) Mudliyar Commission
c) Radhakrishnan Commission
d) National women's Education commission.
- 8) The central Government has enacted the Right to free and compulsory Education Act 2009 for _____ children of Age group.
a) 6 to 14 b) 7 to 14
c) 6 to 13 d) 5 to 13
- 9) The National Education policy of 1986 did not give rise to any of the following concepts in the field of Education.
a) Operation Black-Board b) Navodaya Vidyalaya
c) National curriculum d) S S A (sarva shiksha Abhiyan)

10)	Articles 19 to 22 of the Indian constitution state the right to _____.	
a)	Freedom	b) Equality
c)	Justice	d) Fraternity
Q.2	Short Answer type Questions	10
a)	Explain the Directive principles of state policy.	
b)	Explain the various concept of social Diversity.	
Q.3	Short Answer type Question	10
a)	Write the characteristics of National curriculum frame work – 2005	
b)	Explain the various stages of social Diversity	
Q.4	Answer the following Question (Any One)	15
a)	Explain in details characteristics of National Education policy – 1986	
b)	Explain in detail the fundamental Right's and Duties of Indian Constitution.	
Q.5	Answer the following Question (Any One)	15
a)	Explain wood's Dispatch, influence on secondary Education.	
b)	Explain in detail the role of family, school and community in socialization.	
Q.6	Write Short Note on (Any Four)	20
a)	Mid – day – meal scheme	
b)	The Concept of Privatization & Globalization.	
c)	Three Language formula	
d)	Challenges in the universalization of Education.	
e)	Characteristics of "Nayee – Talim"	

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

B.Ed. (Semester - II) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
Marathi

Day & Date: Thursday, 23-03-2023
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील प्रश्नांच्या उत्तरासाठी योग्य पर्याय निवडा.

05

- 1) विद्यार्थ्याचे भाषण – संभाषण कौशल्य —— या तंत्रामुळे विकसित होण्यास मदत होते.

अ) पर्यवेक्षित	ब) मुलाखत
क) नाटयीकरण	ड) रसग्रहण
- 2) मनोरंजनाबोरोबर भाषा शिक्षण देणारे —— हे एक प्रभावी माध्यम आहे.

अ) दूरदर्शन	ब) संगणक
क) टेपरेकॉर्डर	ड) सी.डी.
- 3) काव्याध्यापन म्हणजे —— यांची नव्याने घेतलेली अनुभूती होय.

अ) शब्द आणि भावना	ब) भावना आणि विचार
क) आशय आणि शब्द	ड) रस आणि भावना
- 4) खालीलपैकी —— हा सामाजिक सांस्कृतिक वारश्यांचा प्राण मानला जातो.

अ) संस्कृती	ब) भाषा
क) कला	ड) आचार – विचार
- 5) मातृभाषेच्या शिक्षकाला —— मानले जाते.

अ) नाटककार	ब) कलाकार
क) प्रतिकलावंत	ड) कथाकार

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा.

05

- 1) नाटयीकरण तंत्राची उपयुक्तता सांगा.
- 2) मराठी विषय शिक्षकापुढील आव्हाने आणि उपाय सुचवा.

05

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

10

- 1) मातृभाषा अध्यापनाची साधने कोणती ते सांगून कोणत्याही चार साधनांचा वापर अध्यापनात तुम्ही कसा कराल ते सोदाहरण स्पष्ट करा.
- 2) मातृभाषा अध्यापनाच्या विविध पद्धती कोणत्या ते सांगून कथन व परिसंवाद पद्धतीविषयी सविस्तर माहिती लिहा.

प्र.4 टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

15

- 1) शिक्षणाचे माध्यम म्हणून मातृभाषेचे स्थान स्पष्ट करा.
- 2) संकल्पना प्राप्ती प्रतिमानाचा वापर अध्यापनात तुम्ही कसा कराल?
- 3) कृतिसंशोधन आराखडा लेखनाचे महत्व सांगा.
- 4) गदय अध्यापनाची उद्दिष्ट्ये स्पष्ट करा.

Seat No.	
---------------------	--

Set	P
------------	----------

B.Ed. (Semester - II) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
Hindi

Day & Date: Thursday, 23-03-2023
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर दिए गए अंक गुण दर्शाते हैं।

प्र.1 उचित पर्याय चुनकर लिखो।

05

- 1) हिंदी साहित्य के प्रमुख —— काल माने जाते हैं।

अ) चार	ब) तीन
क) पाच	ड) सात
- 2) —— यह समवाय का प्रकार नहीं है।

अ) रेषीय समवाय	ब) लंबीय समवाय
क) अनन्य समवाय	ड) इनमें से नहीं
- 3) मौखिक अभिव्यक्ति के लिए —— यह कौशल महत्वपूर्ण होता है।

अ) वाचन	ब) लेखन
क) भाषण	ड) श्रवण
- 4) इनमें से —— यह भाषा शिक्षा का सामाजिक आधार नहीं है।

अ) परिवार	ब) विद्यालय
क) सिनेमा घर	ड) समवयस्क मित्र
- 5) निम्नलिखित में से —— यह गद्य विधा का प्रकार है।

अ) कहानी	ब) नाटक
क) उपन्यास	ड) सभी

प्र.2 संक्षिप्त उत्तर लिखो।

10

- 1) समवाय का अर्थ और महत्व लिखो।
- 2) राष्ट्रभाषा के रूप में हिंदी का स्थान लिखो।

प्र.3 निम्नलिखित प्रश्न का उत्तर लिखो। (कोई एक)

10

- 1) अध्यापन के सूत्रों का शैक्षिक महत्व बताकर कोई पांच सूत्र सोदाहरण लिखिए।
- 2) भूमिका पालन प्रतिमान का अर्थ एवं महत्व बताकर सोपानों की चर्चा कीजिए।

प्र.4 संक्षिप्त टिप्पणी लिखो। (कोई तीन)

15

- 1) श्रवण कौशल का शैक्षिक महत्व
- 2) गद्य शिक्षा के उद्देश
- 3) अप्रक्षेपित साधनों के उपयोग
- 4) छात्र के जीवन में भाषा का महत्व

Seat No.	
---------------------	--

Set P**B.Ed. (Semester - II) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022**
EnglishDay & Date: Thursday, 23-03-2023
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.**Q.1 Choose the correct alternative from the options. 05**

- 1) _____ are the basic receptive skills.
 - a) Listening and writing
 - b) Listening and Speaking
 - c) Listening and Reading
 - d) Reading and writing
- 2) The Communicative approach to teach English focuses on _____.
 - a) The structural accuracy of the sentences
 - b) Correct pronunciation of words
 - c) Linguistic competences plus an ability to use the language appropriately
 - d) The practice of selected and graded structure patterns
- 3) Language is learnt primarily by _____.
 - a) Recognition of sound
 - b) Stroke Practice
 - c) Speech practice
 - d) Reading Practice
- 4) Change the voice:
Krishna embraced Sudama
 - a) Embrace comes to sudama from Krishna
 - b) Sudama was embraced by Krishna
 - c) Krishna was embraced by Sudama
 - d) None of these
- 5) One of the specific objectives of teaching English as per new syllabus is _____.
 - a) Teaching to appreciate English language
 - b) Commitment to read English
 - c) Communicating for day to day business
 - d) None of these

Q.2 Answer the following questions in Short. 10

- a) Explain the Principles of Structural approach.
- b) Explain the importance of English language.

Q.3 Answer the following question (Any One) 10

- a) State any five life skills to be inculcated through English Teaching.
- b) Explain the objectives of teaching English at Secondary School level.

Q.4 Write short notes on (Any Three) 15

- a) Explain the concept of Phonemes
- b) Explain the types of English syllabus
- c) Importance of E-Book
- d) Merits of Eclectic method

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

B.Ed. (Semester - II) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
Mathematics

Day & Date: Thursday, 23-03-2023
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

सुचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. 05

- 1) गणित छन्दमंडळामुळे विद्यार्थ्याचा —— विकसित होतो.

अ) बुध्दीगुणांक	ब) गणितीय दृष्टिकोन
क) तार्किक गणितीय बुध्दीमत्ता	ड) व्यक्तिमत्त्व
- 2) विशिष्टांकडून सामान्याकडे हे —— पद्धतीचे सूत्र आहे

अ) अवगामी	ब) स्वयांशोधन
क) संयोजन	ड) उद्गामी
- 3) उद्गमन विचार प्रतिमान —— ने मांडले

अ) बेकन	ब) असुबेल
क) बूनर	ड) हिल्डा टाबा
- 4) अंकगणिताचे सामान्य रूप म्हणजे ——.

अ) भूमिती	ब) बीजगणित
क) संख्याशास्त्र	ड) त्रिकोणमिती
- 5) लीलावती हा ग्रंथ —— यांनी लिहिला

अ) ब्राह्मभृष्ट	ब) आर्यभट्ट
क) भास्कराचार्य	ड) रामानुजन

प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

- 1) गणित अध्यापनासाठी संकल्पना प्राप्ती प्रतिमान स्पष्ट करा. 05
- 2) गणित छंदमंडळाची उद्दिष्टे व कार्ये स्पष्ट करा. 05

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) 10

- 1) समवाय म्हणजे काय? गणिताचा विषयांतर्गत व इतर शालेय विषयाशी समवाय स्पष्ट करा.
- 2) गणित अध्यापनाच्या उद्गामी व अवगामी पद्धती एकमेकास पूरक कशा ते स्पष्ट करा.

प्र.4 टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन) 15

- 1) रामानुजनचे गणितातील योगदान
- 2) नफा व तोटा या घटकाचे अध्यापन
- 3) गणित प्रयोगशाळा
- 4) पर्यवेक्षित अभ्यास

Seat No.	
-----------------	--

B.Ed. (Semester - II) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
Mathematics

Day & Date: Thursday, 23-03-2023

Max. Marks: 40

Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple Choice Questions.

05

- 1) The _____ is developed due to Mathematics club.

a) IQ	b) Mathematical outlook
c) Logico-Mathematical intelligence	d) Personality
- 2) Specific to General is maxim of _____ method.

a) Deductive	b) Heuristic
c) Synthetic	d) Inductive
- 3) Inductive thinking model is stated by _____.

a) Bacon	b) Asubel
c) Bruner	d) Hilda Taba
- 4) The Generalized form of Arithmetic is _____.

a) Geometry	b) Algebra
c) Statistics	d) Trigonometry
- 5) The book 'Lilawati' was written by _____.

a) Bramhabhatta	b) Aryabhatta
c) Bhaskaracharya	d) Ramanujan

Q.2 Answer the following questions in brief.

05

- a) Explain Concept Attainment Model for Teaching Mathematics.
- b) Explain the Objectives and Functions of Mathematics Club.

05

Q.3 Answer the following question (Any One)

10

- a) What is meant by Correlation? Explain the Correlation of Mathematics Within the subject and with other School subjects.
- b) Explain how Inductive and Deductive methods of Teaching Mathematics are Supplementary to each other

Q.4 Write short notes on (Any Three)

15

- a) Contribution of Ramanujan to Mathematics
- b) Teaching of Unit Profit and Loss
- c) Mathematics Laboratory
- d) Supervised Study

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

B.Ed. (Semester - II) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
URDU

Day & Date: Tuesday, 23-03-2023

Max. Marks: 40

Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

05

سوال نمبر 1۔ صحیح مقابل جواب دیجیے۔

1) مہاراشر میں اردو بولنے والوں کی تعداد مڑاٹھی کے بعد نمبر پر ہے

(B) دوسرا	(A) پہلے
(D) چوتھے	(C) تیسرا

2) رابطہ کا ہم معنی لفظ ہے۔

(B) رشتہ	(A) تعلق
(D) ان میں سے سبھی	(C) جوڑنا

3) مرزا غالب کی پیدائش سن میں ہوئی۔

1796(B)	1797(A)
1769(D)	1779(C)

4) پہلے تخیل عنوان پھر تحریک کا ثمار ماذل میں پایا جاتا ہے۔

Concept Attainment (B)	Advance Organizer (A)
Inductive Thinking (D)	Role Play (C)

5) امدادی (Support) وسائل ہے

(B) سمی	Language Laboratory (A)
(D) سمی و بصری	(C) بصری

05

سوال نمبر 2۔ (A) اردو کی تعریف بتا کر اُسکی اہمیت بیان کیجیے۔

05

(B) تعمیر پسندی (Constructivism) سے کیا مراد ہے؟

10

سوال نمبر.3. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات **تفصیل سے دیجئے** (کوئی ایک)

1) اردو کا اسکول کے دیگر مضمایں سے رابطہ کس طرح سے کریں گے مثالوں کے ساتھ واضح کیجئے۔

2) ڈاکٹر علامہ اقبال کی تعلیمی خدمات بیان کیجئے۔

15

سوال نمبر.4. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات **مختصر میں دیجئے** - (کوئی تین)

1) اردو کی ابتداء پر روشنی ڈالیئے۔

2) اردو تجربہ گاہ کی اہمیت بتائیے۔

3) تدریسی وسائل کی قسمیں واضح کیجئے۔

4) اردو میں مختلف تدریسی نمونے کس طرح استعمال کیئے جاتے ہیں۔

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

B.Ed. (Semester - II) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
General Science

Day & Date: Friday, 24-03-2023

Max. Marks: 40

Time: 03:00 PM To 05:00 PM

- सूचना :** 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

05

- 1) विद्यार्थी किरणोत्सर्ग प्रक्रिया स्पष्ट करतो हा —— पातळीवरील वर्तनबदल आहे.

अ) ज्ञान	ब) आकलन
क) उपयोजन	ड) कौशल्य
- 2) अणूसंशोधनात —— चे योगदान आहे.

अ) होमी भाभा	ब) सी.व्ही.रामन
क) जगदीशचंद्र बोस	ड) मेघनाथ साह
- 3) पृच्छा प्रशिक्षण प्रतिमान —— ने विकसित केले.

अ) जॉन डयर्हू	ब) डेव्हिड आसूबेल
क) मार्शा विल	ड) रिचर्ड सचमन
- 4) जलीय सजीवांचा अभ्यास करण्यासाठी —— ची मदत होते.

अ) शालेय बगीचा	ब) शालेय पाणघर
क) विज्ञान कक्ष	ड) विज्ञान वस्तूसंग्रहालय
- 5) वर्गामध्ये प्रकाशाचे परावर्तन व अपवर्तन शिकविण्यासाठी —— पद्धत उपयुक्त आहे.

अ) व्याख्यान	ब) प्रायोगिक पद्धत
क) दिग्दर्शन	ड) प्रकल्प

प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

10

- 1) विज्ञान विषयाचे इतर विषयांशी संबंधित समवाय लिहा.
- 2) कृतीसंशोधन म्हणजे काय? कृतीसंशोधनाच्या पायऱ्या लिहा.

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

10

- 1) विज्ञान अध्यापनाच्या विविध पद्धती लिहा. प्रकल्प पद्धतीचे नियोजन, शिक्षकाची भूमिका, कार्यवाही, गुण व मर्यादा लिहा.
- 2) विज्ञान प्रयोगशाळेची गरज लिहा. विज्ञान प्रयोगशाळेचे नियोजन व व्यवस्थापनाची मार्गदर्शक तत्वे लिहा. विज्ञान प्रयोगशाळेबाबत सुरक्षिततेचे उपाय लिहा.

प्र.4 टिपा लिहा. (कोणतेही तीन)

15

- 1) विज्ञान अध्यापनाची सूत्रे लिहा.
- 2) विज्ञान अध्यापनाची सामान्य उद्दिष्टे लिहा.
- 3) विज्ञान अध्यापनात शैक्षणिक साधनांचे महत्व
- 4) सहकार्यात्मक अध्ययन— संकल्पना व महत्व

Seat No.	
-----------------	--

Set P**B.Ed. (Semester - II) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
General Science**Day & Date: Friday, 24-03-2023
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.**Q.1 Multiple Choice Questions. 05**

- 1) Students explains the process of radio activity is the specification of _____ objective.
a) Knowledge b) Understanding
c) Application d) Skill
- 2) _____ contributed to atomic research.
a) Homi Bhabha b) C. V. Raman
c) Jagdish Chandra Bose d) Meghnath Saha
- 3) Enquiry training model is developed by _____.
a) John Duew b) David Asuabel
c) Marsha Will d) Richard Sachhman
- 4) To study aquatic organism _____ is helpful.
a) School Garden b) School aquarium
c) Science hall d) Science Museum
- 5) For the teaching of refraction and reflection of light in the classroom, _____ method is useful.
a) Lecture b) Experimental method
c) Demonstration d) Project

Q.2 Answer the following questions in Short. 10

- a) Write the correlation of science with other subjects.
- b) What is action research? Write its steps.

Q.3 Answer the following question (Any One) 10

- a) Write the various teaching method of science. Write down about planning, role of teacher, implementation, merits and demerits of project method.
- b) Write the need of science Laboratory Write the guidelines for planning and organization science laboratory. What are the safety and precautionary measures related to science lab?

Q.4 Write short notes on (Any Three) 15

- a) Write about the maxims of teaching science.
- b) Write the general objectives of teaching science.
- c) Importance of teaching aids in teaching science.
- d) Co-operative learning – concept and importance.

Seat No.	
---------------------	--

Set P

B.Ed. (Semester - II) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022

History

Day & Date: Friday, 24-03-2023
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

सुचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.	05
1) अग्रत संघटक प्रतिमानाचा पुरस्कार —— यांनी केला.	
अ) जेफरी	ब) जोन्स
क) आसुबेल	ड) स्किनर
2) इतिहास हा विषय नसून सर्व विषयाचे राहण्याचे निवासस्थान आहे असे —— यांनी म्हटले आहे.	
अ) व्हि.के.राजवाडे	ब) ट्रिव्हेलिन
क) दामोदर कोसंबी	ड) कार्ल मार्क्स
3) पहिला बाजीराव हा —— पेशव्यांचा मुलगा आहे.	
अ) बाळाजी विश्वनाथ	ब) बाळाजी बाजीराव
क) माधवराव पेशवा	ड) नाना फडणवीस
4) इतिहासाचा जनक —— यांना म्हणतात.	
अ) हिरोडोटस	ब) हॅप्पोल्ड
क) कालाईल	ड) बर्क हॉर्ट
5) गड व किल्ल्याची माहिती स्पष्ट करण्यासाठी पुढीलपैकी —— हा अध्ययन-अनुभव अधिक उपयुक्त ठरेल.	
अ) चित्र	ब) प्रतिकृती
क) प्रत्यक्ष भेटी	ड) उदाहरण
प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.	10
1) व्याख्यान पृष्ठतीचे गुण व दोष स्पष्ट करा.	
2) हिरोडोटस् याचे इतिहासातील योगदान स्पष्ट करा.	
प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.	10
1) समवाय म्हणजे काय? तुम्ही इतिहास विषयाच्या इतर शालेय विषयाशी समवाय कसा साधाल.	
2) इतिहास अध्यापनात नकाशाचा व चित्राचा वापर कसा कराल ते सोदाहरण स्पष्ट करा.	

प्र.४ टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

15

- 1) तुम्ही तुमच्या शाळेत इतिहास दालन कसे सुसज्ज कराल?
- 2) इतिहास अध्यापनाची माध्यमिक स्तरावरील उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
- 3) पर्यवेक्षित अभ्यासाचे फायदे स्पष्ट करा.
- 4) भारतीय राज्यघटनेतील मूलभूत अधिकार

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

B.Ed. (Semester - II) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
History

Day & Date: Friday, 24-03-2023

Max. Marks: 40

Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple Choice Questions.**05**

- 1) The founder of advanced organizer model is _____.
 a) Jeffery b) Jones
 c) Ausubel d) Skinner

- 2) "History is not a subject at all but a house in which all subjects dwell". _____.
 a) V. K. Rajwade b) Trivelion
 c) Damodar Kosambi d) Karl Mark

- 3) Bajirao first was the son of _____.
 a) Balaji Vishwanath b) Balaji Bajirao
 c) Madhavrao Peshwa d) Nana Phadanvis

- 4) The father of History was _____.
 a) Herodotus b) Happoid
 c) Carlyle d) Burk Hardt

- 5) The following learning experience is used for to explain the information about garb, forts _____.
 a) Picture b) Model
 c) Visit d) Example

Q.2 Answer the following questions.**10**

- a) Explain the merit and demerit of Lecture Method.
- b) State the contribution of Herodotus in History.

Q.3 Answer the following questions (Any One)**10**

- a) What is correlation? How would you correlate history with other school subjects?
- b) How will you make effective use of maps and pictures in History teaching? Give examples.

Q.4 Write short notes. (Any Three)**15**

- a) How will you equip the history room in your school?
- b) Explain the objectives of teaching history at Secondary Level.
- c) Explain the advantage of super wise study.
- d) The fundamental rights of Indian Constitution

Seat No.	
---------------------	--

Set P

B.Ed. (Semester - II) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022 Geography

Day & Date: Friday, 24-03-2023
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

सुचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण ग्रन्थ दर्शवितात.

Seat No.	
-----------------	--

B.Ed. (Semester - II) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
Geography

Day & Date: Friday, 24-03-2023

Max. Marks: 40

Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1	Multiple Choice Questions.	05
1)	The word geography was first used by _____.	
a)	Ptolemy	b) Eratosthenes
c)	Plato	d) Aristotle
2)	The Longitudes lines are _____.	
a)	Circular	b) Semi- Circular
c)	Point	d) None of these
3)	Student classify the winds that explanation is related to _____ specification of objective.	
a)	Understand	b) Evaluation
c)	Analysis	d) Application
4)	The following _____ is the more suitable teaching method for topic of 'Natural Region'.	
a)	Regional	b) Project
c)	Lecture	d) Observation
5)	In support System _____ in use of geography.	
a)	Geography Room	b) field Study
c)	Geography Club	d) All of the above
Q.2	Answer the following questions in Short.	10
a)	State the modern concepts of geography.	
b)	Explain the need of Geography laboratory.	
Q.3	Answer the following question (Any One)	10
a)	Explain different teaching strategies for teaching geography.	
b)	What is meant by correlation? state the type of correlation. how will correlate the geography with history subject? Explain it.	
Q.4	Write short notes on (Any Three)	15
a)	State the objectives of geography club.	
b)	State the objectives of teaching geography at secondary level.	
c)	Which are maxims of teaching Geography?	
d)	State the types of learning experiences.	

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

**B.Ed. (Semester – III) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
KNOWLEDGE AND CURRICULUM - Part I (1/2)**

Day & Date: Monday, 23-01-2023

Max. Marks: 40

Time: 09:00 AM To 10:30 AM

- सूचना :** 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

05

- 1) शिक्षक शिक्षणाचा राष्ट्रीय पातळीवरील अभ्यासक्रम —— ही संस्था करते.
 अ) एन.आय.सी.टी.ई ब) एन.सी.ई.आर.टी.
 क) एम.एस.सी.ई.आर.टी ड) एन.सी.टी.ई
- 2) ज्ञानप्राप्तीसाठी तर्क मार्गाचा वापर करताना —— चा वापर केला जातो.
 अ) निगमनात्मक तर्क ब) निगमनात्मक व उदगामी तर्क
 क) विश्लेषणात्मक तर्क ड) उदगामी तर्क
- 3) सैद्धांतिक ज्ञानाचा —— हा घटक आहे.
 अ) अवबोधात्मक व तथ्यात्मक ज्ञान ब) तथ्यात्मक ज्ञान
 क) अवबोधात्मक ज्ञान ड) यापैकी नाही
- 4) अभ्यासक्रम निर्मितीचे —— हे प्रमुख तत्व आहे.
 अ) विद्यार्थीकेंद्रित अभ्यासक्रम ब) शिक्षणकेंद्रित अभ्यासक्रम
 क) पालककेंद्रित अभ्यासक्रम ड) समाजकेंद्रित अभ्यासक्रम
- 5) माहितीचा उपयोग करण्याची क्षमता म्हणजे —— होय.
 अ) कौशल्य ब) विश्वास
 क) ज्ञान ड) शिक्षण

प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

10

- 1) वैज्ञानिक पद्धतीची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- 2) ज्ञानसंक्रमणामध्ये शिक्षकाची भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

10

- 1) अभ्यासक्रम आराखडा म्हणजे काय? त्याची गरज स्पष्ट करून राष्ट्रीय अभ्यासक्रम आराखडा 2014 ची ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- 2) ज्ञान म्हणजे काय? ज्ञानप्राप्तीचे विविध मार्ग स्पष्ट करा.

प्र.4 टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

15

- 1) ज्ञानाचे स्रोत स्पष्ट करा.
- 2) ज्ञानाचे विविध पैलू स्पष्ट करा.
- 3) शालेय शिक्षणातील अभ्यासक्रमाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- 4) अभ्यासक्रम तयार करण्याची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

B.Ed. (Semester – III) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
KNOWLEDGE AND CURRICULUM - Part I (1/2)

Day & Date: Monday, 23-01-2023

Max. Marks: 40

Time: 09:00 AM To 10:30 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct answer.

05

- 1) The curriculum for teacher education constructed by _____ at National level.

a) NICTE	b) NCERT
c) MSCERT	d) NCTE
- 2) To acquire knowledge by using logic _____ is used.

a) Deductive reasoning	b) Deductive and Inductive reasoning
c) Analytical reasoning	d) Emerging Reasoning
- 3) The component of theoretical knowledge is _____.

a) Perception and Factual Knowledge	b) Factual Knowledge
c) Perception Knowledge	d) None of these
- 4) Curriculum construction main principles is _____.

a) Student centered Curriculum	b) Teacher centered Curriculum
c) Parent centered Curriculum	d) Society centered Curriculum
- 5) The ability to use information is called as _____.

a) Skills	b) Belief
c) Knowledge	d) Education

Q.2 Answer the following questions.

10

- a) Explain the characteristics of scientific method.
- b) Explain the role of a teacher in transmission of knowledge.

Q.3 Answer the following questions. (Any One)

10

- a) What is curriculum framework? Explain the need of curriculum framework. State the silent features of National Curriculum Framework 2014 (NCF 2014).
- b) What is knowledge? Explain the ways of acquiring knowledge.

Q.4 Write short notes. (Any Three)

15

- a) Explain the sources of knowledge.
- b) State different aspects of knowledge.
- c) Explain the importance of curriculum in school education.
- d) Explain the process of constructing curriculum.

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

B.Ed. (Semester - III) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
ASSESSMENT FOR LEARNING

Day & Date: Tuesday, 24-01-2023
 Time: 09:00 AM To 12:00 PM

Max. Marks: 80

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.1** खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. 10
- 1) मूल्यनिर्धारण ही —— यांचे मापन व दस्तऐवज तयार करण्याची प्रक्रिया आहे.

अ) ज्ञान व कौशल्य	ब) ज्ञान व क्षमता
क) कौशल्य व अभिवृत्ती	ड) ज्ञान, कौशल्य, क्षमता आणि अभिवृत्ती
 - 2) आकारिक मूल्यनिर्धारण —— साठी असते.

अ) अध्ययनाची गुणवत्ता सुधारणा	ब) पाठ्यक्रम, अध्ययनाची गुणवत्ता सुधारणा व प्रत्याभरण
क) पाठ्यक्रमाची गुणवत्ता सुधारणा	ड) प्रत्याभरण
 - 3) केंद्रिय प्रवृत्तीच्या परिमाणापैकी —— हे परिमाण सर्वाधिक विश्वसनीय आहे.

अ) मध्यांक	ब) मध्यमान
क) बहूलक	ड) यापैकी नाही
 - 4) संपादन कसोटीचा उद्देश —— आहे.

अ) विद्यार्थ्याच्या संपादित क्षमता माहित होण्यासाठी	ब) विद्यार्थ्याने ज्ञान व कौशल्य किती संपादीत केले हे पाहण्यासाठी
क) विद्यार्थ्याच्या क्षमतांचे निदान करण्यासाठी	ड) विद्यार्थ्याचे ज्ञान व कौशल्ये माहित करून घेणे व विद्यार्थ्याच्या क्षमतांचे निदान व बलस्थाने, कमतरता ओळखण्यासाठी
 - 5) मूल्यनिर्धारणामध्ये वेळोवेळी —— अपेक्षित असते.

अ) मापन	ब) निरीक्षण
क) प्रत्याभरण	ड) परीक्षण
 - 6) क्रियात्मक क्षेत्रातील सर्वात शेवटची पायरी —— आहे.

अ) स्वाभाविकीकरण	ब) संधीकरण
क) क्रियाकौशल्य	ड) अचूकता
 - 7) निकष संदर्भीय मूल्यनिर्धारणासाठी —— चाचण्या वापरतात.

अ) व्यक्तिधिष्ठित	ब) क्षमताधिष्ठित
क) विषयाधिष्ठित	ड) आशयाधिष्ठित

- 8) विद्यार्थ्याचे छंद ओळखण्यासाठी —— साधन वापरतात.
अ) प्रश्नावली ब) प्रासंगिक नोंद
क) अभिरुची शोधिका ड) मुलाखत
- 9) प्रश्नांची सदोष रचना असेल तर कसोटीच्या —— वर परिणाम होतो.
अ) सप्रमाणता
ब) वस्तूनिष्ठता
क) पर्याप्तता
ड) व्यवहार्यता
- 10) विद्यार्थ्यांना गुणांक देण्याएवजी श्रेणी देणे आधिक योग्य आहे. कारण ——
अ) श्रेणी देणे सोपे असते
ब) मापन साधने अचूक नसतात.
क) गुण दिल्याने विद्यार्थी नाराज होतात
ड) पालकांना मार्गदर्शन करणे सोपे जाते.

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. 10

1) मूल्यनिर्धारण व मूल्यमापनाची तत्वे लिहा.
2) पोर्टफोलिओ मूल्यनिर्धारणाचे साधन आहे हे स्पष्ट करा.

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. 10

1) ऑनलाईन परीक्षेची गरज व महत्व लिहा.
2) केंद्रिय प्रवृत्तीची परिमाणे म्हणजे काय? केंद्रप्रवृत्तीच्या तीन परिमाणांची माहिती लिहा.

प्र.4 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) 15

1) मापन, मूल्यनिर्धारण व मूल्यमापन संकल्पना स्पष्ट करा. मापन, मूल्यमापन व मूल्यनिर्धारण यातील फरक लिहा.
2) तुम्ही विद्यार्थ्याचे बोधात्मक, भावात्मक अध्ययन व संपादण्याचे मूल्यनिर्धारण कसे कराल?

प्र.5 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) 15

1) सर्वकष, सातत्यपूर्ण, मूल्यमापन म्हणजे काय? सातत्यपूर्ण सर्वकष मूल्यमापनाची गरज लिहा. तुम्ही विद्यार्थ्याचे सर्वकष सातत्यपूर्ण मूल्यमापन कसे कराल?
2) श्रेणी म्हणजे काय? निवड आधारित श्रेयांक पद्धतीची गरज व महत्व लिहा.

प्र.6 टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) 20

1) मूल्यनिर्धारणाचे प्रकार लिहा
2) 'प्रकल्प मूल्यनिर्धारणाचे साधन आहे' — याबाबत लिहा
3) आलेखांचे प्रकार लिहा
4) पुस्तकासह चाचणी — गरज व महत्व
5) मूल्यमापनासाठी ज्ञानरचनावादात्मक दृष्टिकोन

Seat No.	
-----------------	--

B.Ed. (Semester - III) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
ASSESSMENT FOR LEARNING

Day & Date: Tuesday, 24-01-2023

Max. Marks: 80

Time: 09:00 AM To 12:00 PM

Instructions: All questions are compulsory.**Q.1 Choose the correct alternative from the following options.****10**

- 1) Assessment is the process of measuring _____ and documenting the same.
 - a) Knowledge and skill
 - b) Knowledge and abilities
 - c) Skills and attitudes
 - d) Knowledge, skill, abilities and attitudes

- 2) Formative assessment is used for _____.
 - a) Improvement in quality of learning
 - b) Improvement in syllabus and quality of learning and feedback
 - c) Improvement in quality of syllabus
 - d) Feedback

- 3) _____ is the most reliable measures of central tendencies.

a) Median	b) Mean
c) Mode	d) None of these

- 4) Achievement tests are useful for _____.
 - a) To know skills achieved by students
 - b) To know knowledge and skills achieved by students
 - c) To diagnose the competencies of students
 - d) To know knowledge and skills of students, to diagnose the competencies and identify the strong and weak points of students.

- 5) _____ is expected in assessment frequently.

a) Measurement	b) Observation
c) Feedback	d) Testing

- 6) _____ is the most upper level of the psychomotor domain.

a) naturalization	b) articulation
c) manipulation	d) accuracy

- 7) _____ tests are used for criterion referenced assessment.

a) Person based	b) Competency based
c) Subject based	d) Content based

- 8) _____ a tool is used to know about the hobbies of students.

a) Questionnaire	b) Anecdotal record
c) Interest inventory	d) Interviews

- 9) If the construction of questions are incorrect then it affects on _____ of the test.

a) validity	b) objectivity
c) adequacy	d) feasibility

- 10)** To allot the grades are more correct than scores because _____.
a) to allot the grade is more easy
b) tools of measurement are not accurate.
c) students are getting disappointed by marks
d) more easy to guide the parents.
- Q.2 Answer the following questions.** 10
a) Write principles of assessment and evaluation.
b) Explain about portfolio is tool of assessment.
- Q.3 Answer the following questions.** 10
a) Write need and importance of online examination.
b) What is measurement of central tendency. Write about three measurements of central tendency.
- Q.4 Answer the following questions (Any One)** 15
a) Explain the concept of measurement, assessment and evaluation. What are the differences among measurement, assessment and evaluation?
b) How will you assess the cognitive learning, affective learning and performance of students?
- Q.5 Answer the following questions (Any One)** 15
a) What is continuous and comprehensive evaluation? What is the need of continuous and comprehensive evaluation? How will you evaluate the students comprehensively and continuously?
b) What is grading? Write about need, importance of choice based credit system.
- Q.6 Write Short Notes. (Any Four)** 20
a) Write the types of assessment
b) Write about project is a tool for assessment
c) Write about types of graphs
d) Open book test – need and importance
e) Constructivist approach of evaluation

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

**B.Ed. (Semester - III) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
MARATHI**

Day & Date: Wednesday, 25-01-2023
Time: 09:00 AM To 10:30 AM

Max. Marks: 40

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. 05

- 1) शिक्षकाने शिकवलेला पाठ विद्यार्थ्याला समजला आहे किंवा नाही, कितपत समजला आहे? हे पाहण्याचे —— स्थान होय.
 अ) विषय प्रतिपादन ब) हेतुकथन
 क) गृहपाठ ड) संकलन
- 2) विद्यार्थ्याचा विकास होत असताना वेळोवेळी केलेले मूल्यमापन म्हणजे —— मूल्यमापन होय.
 अ) स्थान निश्चयन मूल्यमापन
 ब) साकारिक मूल्यमापन
 क) आकारिक मूल्यमापन
 ड) निदानात्मक मूल्यमापन
- 3) मराठीच्या संरचनेच्या उच्चोच्च श्रेणी पद्धतीत काळाची चौकट —— असते.
 अ) अविष्करण ब) रसास्वाद
 क) भाषिक कौशल्ये ड) गद्य—पद्य
- 4) प्रकट वाचनालाच —— वाचन असेही म्हणतात.
 अ) मुखवाचन ब) मुकवाचन
 क) मनोमन वाचन ड) पूरक वाचन
- 5) मराठी विषयातून विद्यार्थ्याचा —— क्षेत्राचा विकास होण्यासाठी जास्त उपयोग होतो.
 अ) भावात्मक क्षेत्र ब) बोधात्मक क्षेत्र
 क) क्रियात्मक क्षेत्र ड) अध्यात्मिक क्षेत्र

प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. 10

- 1) घटक चाचणीच्या पायऱ्या स्पष्ट करा.
- 2) आशय विश्लेषण म्हणजे काय? आशय विश्लेषण करताना कोणत्या मुदयांचा विचार कराल?

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) 10

- 1) वार्षिक नियोजन म्हणजे काय? वार्षिक नियोजन करताना कोणकोणत्या बाबी विचारात घ्याल?
- 2) चांगल्या पाठ्यपुस्तकाचे निकष सांगून तुम्ही केलेल्या कोणत्याही एका पाठ्यपुस्तकाचे चिकित्सक परिक्षण करा.

प्र.4	टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)	15
1)	भाषिक खेळाची गरज व महत्व	
2)	पद्य संरचना तयार करा	
3)	ऑनलाईन ओपन बुक	
4)	प्रश्नांचे प्रकार सांगा.	

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

B.Ed. (Semester - III) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
HINDI

Day & Date: Wednesday, 25-01-2023
 Time: 09:00 AM To 10:30 AM

Max. Marks: 40

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
 2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

प्र.1 निम्नलिखित प्रश्नों के नीचे दिए गए पर्यायों में से उत्तर का सही पर्याय चुनकर लिखें। 05

1) नई भाषा सीखने में —— का योगदान अनन्य साधारण होता है।

अ) शिक्षक	ब) विद्यालय
क) भाषा प्रयोग शाला	ड) परिवार

2) पाठ्यचर्या की उद्दिष्टपूर्ति के लिए —— की आवश्यकता होती है।

अ) पाठ्यक्रम	ब) पाठ्यपुस्तक
क) हस्तुस्तिका	ड) आशयज्ञान

3) कविताओं का चयन करते समय उस में दार्शनिक भाव और उच्च विचार हो, यह दृष्टिकोन —— स्तर पर आवश्यक है।

अ) पूर्व प्राथमिक	ब) प्राथमिक
क) माध्यमिक	ड) उच्च माध्यमिक

4) पाठ्य-पुस्तक का आंतरिक गुण —— है।

अ) आकार	ब) मुद्रण
क) क्रमबद्धता मूल्य	ड) मूल्य

5) किन्हीं दो बातों में तुलना करना —— यह इस स्पष्टीकरण का उदाहरण है।

अ) ज्ञान	ब) आकलन
क) कौशल्य	ड) उपयोजन

प्र.2 निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए। 10

1) वार्षिक नियोजन का हिंदी अध्यापन में होनेवाला महत्व स्पष्ट कीजिए।

2) आप पाठशाला में भाषिक खेळ अंतर्गत हिंदी-दिवस कैसे मनाएँगे?

प्र.3 निम्नलिखित प्रश्नों में किसी एक का प्रश्न का उत्तर लिखिए। (कोई एक) 10

1) व्याकरण अध्यापन का महत्व लिखते हुए— व्याकरण अध्यापन का पद्धतियों का वर्णन कीजिए।

2) हिंदी भाषा शिक्षक की योग्यता एवं गुणों का वर्णन कीजिए।

प्र.4 निम्नलिखित टिप्पणियाँ लिखो। (कोई तीन) 15

1) शब्द कोष एवं संदर्भ ग्रंथों का महत्व लिखिए।

2) पाठ्यक्रम निर्माण के तत्त्वों का वर्णन कीजिए।

- 3) घटक नियोजन का महत्व लिखते हुए किसी एक घटक का घटक नियोजन कीजिए।
- 4) पाठ्यपुस्तक के आंरिक एवं बाह्य गुण लिखिए।

Seat No.	
---------------------	--

Set	P
------------	----------

**B.Ed. (Semester - III) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
ENGLISH**

Day & Date: Wednesday, 25-01-2023
Time: 09:00 AM To 10:30 AM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple Choice Questions.**05**

- 1) While framing annual planning the teacher should consider.
 - a) Total number of lesson
 - b) Period available for teaching
 - c) Appropriate teaching method and evaluation tool
 - d) People is the center of the entire process
 - i) Only a
 - ii) All of the above
 - iii) Only c and d
 - iv) Only b
- 2) Unit planning includes following aspects and thoughts.
 - a) Gestalt's theory of wholeness
 - b) Various unit planning aspects
 - c) More meaningful and concrete than fragmentary
 - d) To use various learning experiences to achieve the goals of teaching
 - i) All of the above
 - ii) Only b & a
 - iii) Only c & d
 - iv) Only b & d
- 3) Which steps will consider while preparation of unit test?
 - a) Selection of content and objectives
 - b) Preparation of design
 - c) Preparation of blueprint
 - d) Selection and refining of test items
 - e) Scoring key and marking scheme
 - i) Only c & d
 - ii) Only a, b, c
 - iii) All of the above
 - iv) Only a & d
- 4) In an intervention-based action research process which is the following is the usually recommended sequence?
 - a) Plan, Act, Observe and Reflect
 - b) Observe, Plan, Act and Reflect
 - c) Reflect, Plan, Act and Observe
 - d) Observe, Act, Reflect and Plan
 - i) d
 - ii) c
 - iii) a
 - iv) b
- 5) Point out the figure of speech used in the sentence given below.
Her voice is music to ears.
 - i) Hyperbole
 - ii) Metaphor
 - iii) Idiom
 - iv) Alliteration

Q.2	Answer the short notes.	10
	a) Essential qualities of the English teacher b) English teacher organization	
Q.3	Write the following question answer in detail. (Any One)	10
	a) Explain in detail need, aspects and significance of unit planning. b) Explain in detail the concept of evaluation and aspects of continuous and comprehension evaluation in English.	
Q.4	Write short notes on (Any Three)	15
	a) Concept and importance of stress and Intonation b) Concept of content cum methodology c) How will you improve your student pronunciation? d) Write in short differences between diagnostic and unit test.	

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

B.Ed. (Semester - III) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
MATHEMATICS

Day & Date: Wednesday, 25-01-2023
 Time: 09:00 AM To 10:30 AM

Max. Marks: 40

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.1** खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. 05
- 1) निश्चित वेळेत पूर्ण करावयाचा अभ्यासक्रमाचा आराखडा म्हणजे _____.
 अ) पाठ्यक्रम ब) आशय
 क) पाठ्यपुस्तक ड) घटक
 - 2) नैदानिक चाचण्या विद्यार्थ्यांच्या / ची / चे _____ शोधण्यावर अधिक भर देतात.
 अ) अचूकता व वेळ ब) कौशल्य व वेळ
 क) तृटी व चुका ड) अचुकता व कौशल्य
 - 3) घटक नियोजनात “काय” हे _____ शी निगडीत आहे.
 अ) आशय ब) अध्ययन अनुभव
 क) उद्दिष्टे ड) मूल्यमापन
 - 4) प्रात्यक्षिक हा भूमितीच्या अध्यापनाचा _____ टप्पा आहे.
 अ) दुसरा ब) पहिला
 क) तिसरा ड) अंतिम
 - 5) CCE चे मूल्यमापन हे मुख्य घटक आहेत
 अ) साकारिक ब) आकारिक
 क) सर्वसाधारण ड) अ, ब दोन्ही
- प्र.2** खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. 10
- 1) गणितातील मुल्यनिर्धारणाचे प्रकार स्पष्ट करा.
 - 2) गणित शिक्षकाची गुणवैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- प्र.3** खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) 10
- 1) घटक नियोजन म्हणजे काय? घटक नियोजनाची अंगे स्पष्ट करा.
 - 2) चांगल्या गणित पाठ्यपुस्तकाचे निकष स्पष्ट करा. इयत्ता 8 वी च्या पाठ्यपुस्तकाचे चिकित्सक परीक्षण करा.
- प्र.4** टिपा लिहा. (कोणतेही तीन) 15
- 1) अभ्यासक्रम व पाठ्यक्रम यातील फरक
 - 2) त्रिकोणाची एकरूपता या घटकाचे अध्यापन
 - 3) घटक चाचणी निर्मितीच्या पायऱ्या
 - 4) निकष संदर्भ व प्रमाणके संदर्भ चाचण्या

Seat No.	
-----------------	--

Set P**B.Ed. (Semester - III) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
MATHEMATICS**

Day & Date: Wednesday, 25-01-2023

Max. Marks: 40

Time: 09:00 AM To 10:30 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple Choice Questions.**05**

- 1) Outline of course of study to be completed in fixed time is called _____.
a) Syllabus b) Content
c) Text book d) Unit
- 2) The diagnostic test gives more stress on finding students _____.
a) accuracy and time b) skill and time
c) errors and mistakes d) accuracy and skills
- 3) In Unit planning "How" aspect is concerned with _____.
a) Content b) Learning experiences
c) Objectives d) Evaluation
- 4) Practical is _____ stage of teaching Geometry.
a) Second b) First
c) Third d) Final
- 5) The _____ evaluation is major component of CCE.
a) Summative b) Formative
c) General d) Both a and b

Q.2 Answer the following questions in brief.**10**

- a) Explain the types of Assessment in Mathematics.
- b) Explain the characteristics of Mathematics Teacher.

Q.3 Answer the following question (Any One)**10**

- a) What is meant by Unit Plan? Explain various aspects of Unit Plan.
- b) Explain the Criteria of Good text book of Mathematics. Analyze critically the Text book of Std. VIII.

Q.4 Write short notes on. (Any Three)**15**

- a) Difference between Curriculum and Syllabus
- b) Teaching congruence of triangle
- c) Steps of Construction of Unit test
- d) Criterion and Norm referenced Tests

Seat No.

Set P

B.Ed. (Semester - III) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
URDU

Day & Date: Wednesday, 25-01-2023

Max. Marks: 40

Time: 09:00 AM To 10:30 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

05

سوال نمبر 1. صحیح تبادل جواب دیجئے:

1) اسکول کی چھوٹیاں، اور کلینڈر کا استعمال ---- کی منصوبہ بندی کے وقت کیا جاتا ہے۔

(A) اکالی	(B) سبق	(C) سالانہ	(D) ان میں سے سچی
-----------	---------	------------	-------------------

2) Concept Attainment Model کے بانی ----- ہیں۔

(A) اسویل	(B) جرم بُرزر	(C) مارشال	(D) جان ڈیوی
-----------	---------------	------------	--------------

3) Formative & Summative کی قسمیں ہیں

(D) ان میں سے نہیں	(C) SML	(B) CCM	(A) CCE
--------------------	---------	---------	---------

4) معلم کے اوصاف مندرجہ ذیل ہیں۔

(A) ملنگی کا جذبہ	(B) فلسفہ حیات کا نمونہ	(C) ان میں سے سچی	(D) سرچشمہ تعلیم
-------------------	-------------------------	-------------------	------------------

5) اردو زبان کی سافت ---- مخصر ہے۔

(D) ان میں سے سچی	(C) قواعد	(B) نظم	(A) نثر
-------------------	-----------	---------	---------

05

سوال نمبر 2. A) سبق کے منصوبہ بندی کے اہم جزوں کو نہیں ہیں؟

05

B) CCE سے کیا مراد ہے؟

10

سوال نمبر 3 مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات تفصیل میں دیجئے؟ (کوئی ایک)

1) اردو درسی کتاب کی خصوصیات بیان کیجئے۔

2) مثالی اردو معلم کی خوبیاں بیان کیجئے۔

15

سوال نمبر 4۔ مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات دیجئے (کوئی تین)

- 1) سالانہ منصوبہ بندی آپ کس طرح کریں گے؟
- 2) NCF2005 پر روشنی ڈالیئے
- 3) مستدرخا کہ Blue Print سے کیا مراد ہے؟
- 4) اردو اسو سین Urdu Association کے کام بتائیئے۔

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

B.Ed. (Semester - III) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
GENERAL SCIENCE

Day & Date: Friday, 27-01-2023
 Time: 09:00 AM To 10:30 AM

Max. Marks: 40

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

05

- 1) शिक्षकांच्या व्यावसायिक विकासासाठी —— उपयुक्त आहे.

अ) कृतीसत्रे	ब) मूल्यमापन
क) विषय सहल	ड) वरील सर्व
- 2) अखिल भारतीय विज्ञान शिक्षक संघटना —— येथे आहे.

अ) मुंबई	ब) दिल्ली
क) कोलकाता	ड) चेन्नई
- 3) घटक नियोजनात 'काय शिकवायचे' याचा अर्थ —— होय.

अ) आशय	ब) मूल्यमापन
क) उद्दिष्टे	ड) अध्ययन अनुभव
- 4) विज्ञानाच्या मूल्यमापनासाठी कोणते परीक्षा तंत्र जास्त उपयुक्त आहे?

अ) लेखी परीक्षा	ब) तोंडी परीक्षा
क) नैदानिक परीक्षा	ड) लेखी व प्रात्यक्षिक परीक्षा
- 5) वार्षिक नियोजनानंतर नियोजनाची कोणती पायरी येते?

अ) पाठ नियोजन	ब) अध्यापन नियोजन
क) घटक नियोजन	ड) घटक चाचणी नियोजन

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

10

- 1) संविधान तक्त्यातील तीन मिती कोणत्या आहेत?
- 2) अभ्यासक्रम रचनेची तत्त्वे लिहा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

10

- 1) चांगल्या विज्ञान शिक्षकाला आवश्यक गुण कोणते? विज्ञान शिक्षकाचा व्यावसायिक विकास करण्याची गरज का आहे? ते साधण्याचे मार्ग स्पष्ट करा.
- 2) घटक नियोजन म्हणजे काय? घटक नियोजन करताना कोणकोणत्या गोष्टींचा विचार करणे आवश्यक आहे ते स्पष्ट करा.

प्र.4 टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

15

- 1) चाचणी तयार करण्याच्या पायऱ्या लिहा.
- 2) सर्वकष व सातत्यपूर्ण मूल्यमापन ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- 3) अभ्यासक्रम व पाठ्यक्रम यांतील फरक स्पष्ट करा.
- 4) विज्ञान विषयाची संरचना म्हणजे काय?

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

B.Ed. (Semester - III) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
GENERAL SCIENCE

Day & Date: Friday, 27-01-2023

Max. Marks: 40

Time: 09:00 AM To 10:30 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct answer.**05**

- 1) Which of the following is useful for professional development of teacher?
 - a) Workshop
 - b) Evaluation
 - c) Subject tour
 - d) All above

- 2) All India science teachers Association is located at _____.
 - a) Mumbai
 - b) Delhi
 - c) Kolkata
 - d) Chennai

- 3) In unit planning 'What aspect' means _____.
 - a) Content
 - b) Evaluation
 - c) Objectives
 - d) Learning experience

- 4) Which type of exam is more useful for evaluating science?
 - a) Written Exam
 - b) Oral Exam
 - c) Diagnostic Exam
 - d) Written and practical

- 5) Which planning occurs after year planning?
 - a) Lesson planning
 - b) Teaching planning
 - c) Unit planning
 - d) Unit test planning

Q.2 Answer the following questions.**10**

- a) Which are the three dimensions of blue print of unit test?
- b) Write the principles of curriculum design.

Q.3 Answer the following question (Any One)**10**

- a) What are the essential qualities of good science teacher? Explain the need for professional development of science teacher and the ways to achieve it.
- b) What is unit planning? Explain the components of unit planning.

Q.4 Write short notes. (Any Three)**15**

- a) Write down the steps of preparation of unit test.
- b) Explain the concept of Continuous and comprehensive Evaluation (CCE).
- c) Explain the difference between curriculum and syllabus.
- d) Explain the concept of structure of science.

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

B.Ed. (Semester - III) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
HISTORY

Day & Date: Friday, 27-01-2023
 Time: 09:00 AM To 10:30 AM

Max. Marks: 40

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. 05

- 1) विद्यार्थ्याच्या मागासलेपणाची कारणे शोधून उपाय योजण्यासाठी केलेले अध्यापन म्हणजे ____.
 - अ) नैदानिक आणि उपचारात्मक अध्यापन
 - ब) सूक्ष्म अध्यापन
 - क) वर्ग अध्यापन
 - ड) सांघिक अध्यापन
- 2) घटक, उपघटक उद्दिष्टानुसार तासिका, मूल्यमापन तासिका, एकूण तासिका, इत्यादी नियोजन ____ मध्ये केले जाते.

अ) वार्षिक नियोजन	ब) पाठ नियोजन
क) वर्ग नियोजन	ड) आशय नियोजन
- 3) इतिहास शिक्षकाकडे ____ हा प्रमुख गुण असावा.

अ) निःपक्षपातीपणा	ब) संशोधक वृत्ती
क) ज्ञानी	ड) नियोजन क्षमता
- 4) पाठ्यपुस्तकातील प्रकरणांच्या पृष्ठाची व पाठ क्रमांकाची माहिती ____ या द्वारे मिळते.

अ) अनुक्रमणिका	ब) पाठ
क) कविता	ड) व्याकरण
- 5) भारतीय राज्यघटनेत ____ हे भारताचे प्रमुख वैशिष्ट्य आहे.

अ) समाजवाद	ब) धर्मनिरपेक्षता
क) स्वातंत्र्य	ड) बंधुता

प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. 10

- 1) नैदानिक चाचणीचे फायदे सांगा.
- 2) आशय – विश्लेषणाची संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) 10

- 1) इतिहासाचा चांगला शिक्षक होण्यासाठी कोणत्या गुणांची आवश्यकता आहे?
- 2) इतिहासाच्या चांगल्या पाठ्यपुस्तकाची वैशिष्ट्ये कोणती? इयत्ता नववीच्या इतिहासाच्या पाठ्यपुस्तकाचे परीक्षण करा.

प्र.4 टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

15

- 1) घटक चाचणी तयार करताना तुम्ही कोणकोणत्या बाबी विचारात घ्याल?
- 2) इतिहास शिक्षक संघटनांची कार्ये
- 3) इतिहास पाठ्यक्रम विकसनाची तत्वे स्पष्ट करा.
- 4) मूल्यमापन संकल्पना स्पष्ट करा.

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

**B.Ed. (Semester - III) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
HISTORY**

Day & Date: Friday, 27-01-2023

Max. Marks: 40

Time: 09:00 AM To 10:30 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple Choice Questions.**05**

- 1) For the upliftment of the students after finding the reasons of backwardness necessary teaching is _____.
 - a) Diagnostic and Remedial Teaching
 - b) Micro Teaching
 - c) Classroom Teaching
 - d) Federal Teaching

- 2) Unit, subunit, objective periods, evaluation periods and total periods planning is done in _____.

a) Year planning	b) Lesson planning
c) Classroom planning	d) Content planning

- 3) _____ is necessary quality in a history teacher.

a) Impartiality	b) Research attitude
c) Intelligence	d) Planning ability

- 4) Details of page numbers of chapters and numbers of chapters in the text book can be obtained from _____.

a) Index	b) Lessons
c) Poems	d) Grammar

- 5) The speciality of Indian constitution is _____.

a) Communism	b) Secularism
c) Independence	d) Brotherhood

Q.2 Answer the following questions.**10**

- a) Explain the benefits of diagnostic test.
- b) Explain the concept of content – analysis.

Q.3 Answer the following question. (Any One)**10**

- a) What are the essential to become a good teacher of history?
- b) What are the essential characteristics of good text book in history? Evaluate the text book of Std. IX?

Q.4 Write short notes on. (Any Three)**15**

- a) Which points will you bear in mind while pre paring unit test?
- b) Functions of History Teacher Association.
- c) Explain the principles of history syllabus development.
- d) Explain the concept of evaluation.

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

B.Ed. (Semester - III) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
GEOGRAPHY

Day & Date: Friday, 27-01-2023
 Time: 09:00 AM To 10:30 AM

Max. Marks: 40

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

05

- 1) शिक्षकांच्या अध्यापनातील सुधारणासाठी —— याची वेळोवेळी गरज आहे.

अ) प्रामाणिक भाषा	ब) अभिवृत्ती
क) इच्छा	ड) व्यावसायिक प्रशिक्षण
- 2) भूगोल हे निरीक्षणाद्वारा अभ्यासावयाचे शास्त्र आहे. म्हणून —— द्वारा विद्यार्थ्यांस प्रथम हस्त निरीक्षण व माहितीची संधी घेता येते.

अ) भेट	ब) प्रकल्प
क) क्षेत्रभेट	ड) नकाशा
- 3) घटक नियोजन करताना —— या विचार करावा लागतो.

अ) घटक मुद्दे	ब) उद्दिष्टे व स्पष्टीकरणे
क) अध्यापन पद्धती	ड) वरील सर्व
- 4) मूल्यमापन तंत्राचे जनक —— हे आहेत.

अ) जॉन डुई	ब) डॉ. बेजामिन ब्लूम
क) टॉलमी	ड) हम्बोल्ट
- 5) एका निश्चित मांडणी द्वारा विषयाची शब्दाद्वारे मांडणी केली जाते त्यास विषय —— म्हणतात.

अ) संरचना	ब) आशय
क) पाठ्यपुस्तक	ड) घटक

प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

10

- 1) वार्षिक नियोजनाची गरज स्पष्ट करा.
- 2) आशययुक्त अध्यापन संकल्पना सांगा.

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

10

- 1) भूगोल शिक्षकाच्या दृष्टीने आवश्यक गुण स्पष्ट करा.
- 2) भूगोल अध्यापनात नैदानिक चाचणी व उपचारात्मक अध्यापनाची भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.4 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन)

15

- 1) समोच्च रेषांचा भूगोलातील उपयोग स्पष्ट करा.
- 2) पाठ नियोजनाचे महत्त्व सांगा.
- 3) तोंडी परीक्षेचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- 4) चांगल्या भूगोल पाठ्यपुस्तकाचे निकष सांगा.

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

**B.Ed. (Semester - III) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
GEOGRAPHY**Day & Date: Friday, 27-01-2023
Time: 09:00 AM To 10:30 AM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

- Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 05**
- 1) For teaching improvement _____ mainly teacher requires time to time.
 - a) Honesty
 - b) Attitude
 - c) Desire
 - d) Professional training
 - 2) Geography is a science to be learn through observation _____ gives to student an opportunity to get first hand observation and information.
 - a) Visit
 - b) Project
 - c) Field visit
 - d) Map
 - 3) When we do the unit planning, I think includes _____.
 - a) Unit points
 - b) Objectives and its specification
 - c) Teaching method
 - d) Above all
 - 4) The author of evaluation teaching is _____.
 - a) John Dewey
 - b) Dr. Benjamin Bloom
 - c) Tolemy
 - d) Humbolt
 - 5) A _____ subject is made up of words which are arranged in a specific order.
 - a) structure
 - b) content
 - c) text book
 - d) unit
- Q.2 Answer the following questions in Short. 10**
- a) Explain the need of year plan.
 - b) State the concept of content cum methodology (CCM).
- Q.3 Answer the following question. (Any One) 10**
- a) Explain the essential qualities of Geography teacher.
 - b) Explain the role of diagnostic test and remedial teaching of Geography.
- Q.4 Write short notes on (Any Three) 15**
- a) Explain the use of counter line in Geography.
 - b) State the importance of lesson planning.
 - c) Explain the importance of oral exam.
 - d) State criteria of good textbook of Geography.

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

B.Ed. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
GENDER, SCHOOL AND SOCIETY

Day & Date: Saturday, 28-01-2023
 Time: 09:00 AM To 10:30 AM

Max. Marks: 40

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.** 05
- 1) स्त्री व पुरुष ओळखीसाठी समाजात सहायक ठरणारा जैविक गुणधर्म म्हणजे —— होय.

अ) लिंगभाव	ब) लिंग
क) गुणसूत्रे	ड) शाळा व समाज
 - 2) आजची स्त्री ही —— दृष्ट्या पुरुषाइतकीच स्वतंत्र आहे.

अ) सामाजिक	ब) राजकीय
क) आर्थिक व शैक्षणिक	ड) वरील सर्व
 - 3) कलम —— नुसार धर्म, वंश, जात, लिंग, जन्मस्थान या आधारावर भेदभाव केला जाणार नाही.

अ) 15	ब) 10
क) 14	ड) 32
 - 4) संयुक्त राष्ट्रसंघाने महिला आयोगाची स्थापना —— मध्ये केली.

अ) 1946	ब) 1975
क) 1996	ड) 1997
 - 5) मुलांचे पहिले जग आणि सामाजिकीकरणाची पहिली पायरी —— होय.

अ) कुटुंब आणि शाळा	ब) उपक्रम केंद्र
क) समाज	ड) शालेय अभ्यासक्रम
- प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.** 10
- अ) लैंगिक दुरुपयोग म्हणजे काय ते थोडक्यात लिहा.
 - ब) लिंगभूमिका विकासावर कोणकोणत्या सामाजिक घटकांचा प्रभाव पडतो?
- प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)** 10
- अ) लैंगिक असमानतेचा अर्थ सांगून लैंगिक समानता आणण्यासाठी शाळा व पाठ्यपुस्तक यांची भूमिका स्पष्ट करा.
 - ब) सामाजिकरणात शाळेचे वेगळेपण स्पष्ट करा.

प्र.4 टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

15

- अ) लिंग समानतेच्या दृष्टीने भारतीय राज्यघटनेतील कलमे
- ब) स्वातंत्र्योत्तर भारतातील लिंगभाव व शिक्षण
- क) महिला सबलीकरण
- ड) लिंगभाव

**Seat
No.**

Set P

B.Ed. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
GENDER, SCHOOL AND SOCIETY

Day & Date: Saturday, 28-01-2023
Time: 09:00 AM To 10:30 AM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple Choice Questions.

05

Q.2 Answer the following questions.

10

- a)** Briefly describe what sexual abuse is?
 - b)** Which social factors influence gender role development?

Q.3 Answer the following questions. (Any One)

10

- a)** Explain the role of schools and text books in promoting gender equality by interpreting gender inequality.

b) Explain the difference of school in socialization.

Q.4 Write short notes on (Any Three)

15

- a) Articles in the Indian Constitution on Gender Equality.
 - b) Gender and education in post-independence India.
 - c) Women Empowerment.
 - d) Gender.

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

B.Ed. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
KNOWLEDGE AND CURRICULUM PART - II

Day & Date: Monday, 30-01-2023
 Time: 09:00 AM To 10:30 AM

Max. Marks: 40

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.1** अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. 05
- 'किशोर मासिक' हे बालसाहित्य —— याकडून प्रकाशित होत असते.

अ) खाजगी प्रकाशन	ब) एन.सी.ई.आर.टी
क) बालसाहित्य मंदळ	ड) बालभारती
 - 'At the Feet of Guru' हे पुस्तक —— यांनी लिहिले.

अ) महात्मा गांधी	ब) रविंद्रनाथ टागोर
क) जे. कृष्णमूर्ती	ड) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर
 - माहितीचा उपयोग करण्याची क्षमता व तिचा एखाद्या परिस्थितीत उपयोजन करण्याची क्षमता म्हणजे —— होय.

अ) ज्ञान	ब) कौशल्य
क) प्रशिक्षण	ड) वरील सर्व
 - जी पुस्तके पहिल्या पानापासून ते शेवटच्या पानापर्यंत वाचण्याची आवश्यकता नसते केवळ विशेष उद्देशाकरिता, माहितीकरिता वाचली जातात अशा पुस्तकांना —— असे म्हणतात.

अ) चिरकालीन ग्रंथ	ब) पाठ्यपुस्तक
क) संदर्भ ग्रंथ	ड) शब्दकोश
 - ज्ञाता, ज्ञेय आणि ज्ञान यांना ज्ञानाचे तीन मुख्य —— म्हणतात.

अ) प्रकार	ब) प्रक्रिया
क) घटक	ड) स्त्रोत
- प्र.2** खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. 10
- ज्ञान व माहिती यांतील फरक स्पष्ट करा.
 - बहुसांस्कृतिकता ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- प्र.3** खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) 10
- राष्ट्रीयत्व म्हणजे काय? त्याची गरज स्पष्ट करा. विद्यार्थ्यांमध्ये राष्ट्रीयत्वाची भावना रुजवण्यासाठी तुम्ही शालेय स्तरावर कोणते उपक्रम राबवाल?
 - रविंद्रनाथ टागोर यांच्यामते विश्वात्मकता आणि धर्मनिरपेक्षता यांचे शिक्षणातील आंतरसंबंध स्पष्ट करा.

प्र.4 टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

15

- अ) महात्मा गांधीजींच्या तत्वज्ञानाची त्रिसूत्री स्पष्ट करा.
- ब) अध्यापन व प्रशिक्षण यातील फरक स्पष्ट करा.
- क) अभ्यासक्रमाची तत्वे स्पष्ट करा.
- ड) पाठ्यपुस्तकाचे महत्व लिहा.

Seat No.	
---------------------	--

Set	P
------------	----------

B.Ed. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
KNOWLEDGE AND CURRICULUM PART - II

Day & Date: Monday, 30-01-2023

Max. Marks: 40

Time: 09:00 AM To 10:30 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1	Multiple Choice Questions.	05
1)	Child literature of 'Kishor Magazine' publishes by _____.	
a)	Private Publication	b) N.C.E.R.T.
c)	Child Literature Board	d) Balbharati
2)	'At the Feet of Guru' this book is written by _____.	
a)	Mahatma Gandhi	b) Rabindranath Tagore
c)	J. Krishnmurti	d) Dr. Babasaheb Ambedkar
3)	_____ refers to the ability of using that information and applying it in a context.	
a)	Knowledge	b) Skills
c)	Training	d) Above all
4)	Books are read for informational purposes only and no need to read from first page to last page called as _____.	
a)	Eternal text	b) Textbook
c)	Reference Book	d) Dictionary
5)	The knowledge seeker, the known and the process of connecting knower and the known - these are the three main _____ of knowledge.	
a)	Types	b) Process
c)	Elements	d) Sources
Q.2	Answer the following questions.	10
a)	Explain the difference between knowledge and information.	
b)	Explain the concept of Multiculturalism.	
Q.3	Answer the following question. (Any One)	10
a)	According to Rabindranath Tagore explain the interrelationship between cosmopolitanism and secularism in education.	
b)	What is Nationalism? Explain its need. Which activities will you adopt in your school for nourishing Nationality?	
Q.4	Write short notes on (Any Three)	15
a)	Explain the three principles of Mahatma Gandhi's philosophy.	
b)	Explain the difference between teaching and training.	
c)	Explain the principles of Curriculum.	
d)	State the importance of textbook.	

Seat No.	
---------------------	--

Set P

B.Ed. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
CREATING AN INCLUSIVE SCHOOL

Day & Date: Tuesday, 31-01-2023
Time: 09:00 AM To 10:30 AM

Max. Marks: 40

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गृण दर्शवितात.

- प्र.1 अ) योग्य पर्याय निवडा.

 - 1) मतिमंदत्वाचे प्रमुख —— प्रकार आहेत.

अ) पाच	ब) तीन
क) चार	ड) एक
 - 2) मानवी हक्काचा जाहीरनामा —— साली झाला.

अ) 1958	ब) 1938
क) 1968	ड) 1948
 - 3) अंध विद्यार्थ्यांना —— अध्ययन साहित्याचा लाभ होणार नाही.

अ) ध्वनिमुद्रित साहित्य	ब) चित्रमय पुस्तके
क) उठावाचे नकाशे	ड) ब्रैल मधील पुस्तके
 - 4) 1986 च्या राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणानुसार —— बालक मुख्य प्रवाहातील शाळांमध्ये शिकण्याची शिफारस केली.

अ) सर्व अक्षम बालके	ब) वंचित गटातील बालके
क) सौम्य अक्षमता असणारी बालके	ड) तीव्र अक्षमता असणारी बालके
 - 5) शिक्षण क्षेत्रातील आगळा वेगळा नाविण्यपूर्ण प्रयोग —— आहे.

अ) विशेष शाळा	ब) समावेशक शाळा
क) मुख्यप्रवाह शाळा	ड) अंध शाळा

- प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.**

अ) समावेशक शाळेची गरज व महत्त्व स्पष्ट करा. 05

ब) समावेशक शाळेची गणवैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. 05

- प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

अ) अक्षम विद्यार्थ्यांचे वर्गीकरण स्पष्ट करा?

ब) समावेशक शाळेतील अडथळे सविस्तर स्पष्ट करा?

- प्र.४ टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

 - अ) अपंग विद्यार्थ्यांसाठी वर्गव्यवस्थापन
 - ब) विद्यार्थ्यांच्या जडणघडणीत शिक्षकाची भूमिका
 - क) शिक्षण हक्क कायदा शिफारशी (2009)
 - ड) सर्व शिक्षा अभियान शिफारशी

Seat No.	
---------------------	--

Set P

B.Ed. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
CREATING AN INCLUSIVE SCHOOL

Day & Date: Tuesday, 31-01-2023
Time: 09:00 AM To 10:30 AM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives

05

Q.2 Answer the following questions.

10

- a) The need and importance of Inclusive school.
 - b) Explain the features of inclusive school.

Q.3 Answer the following questions (Any One)

10

- a)** Explain classification of disabled students.
b) Explain the barriers to inclusive school in detail.

Q.4 Write short notes on (Any Three)

15

- a) Class management for disable students.
 - b) The role of the teacher in the formation of students.
 - c) Recommendations in right to education law.
 - d) Recommendations in Sarav Shiksha Abhiyan.

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

B.Ed. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
EDUCATIONAL MANAGEMENT

Day & Date: Wednesday, 01-02-2023
 Time: 09:00 AM To 12:00 PM

Max. Marks: 40

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. 05

- 1) जनरल रजिस्टरमध्ये —— च्या सविस्तर नोंदी ठेवल्या जातात.

अ) शाळा	ब) शिक्षक
क) विद्यार्थी	ड) मुख्याध्यापक
- 2) शाळेच्या प्रशासनात मुख्याध्यापक —— ची भूमिका पार पाडत असतो.

अ) आदरी शिक्षक	ब) उत्तम प्रशासन
क) जनसंपर्क अधिकारी	ड) वरील सर्व
- 3) भौतिक साधनसंपत्तीमध्ये —— या घटकाचा समावेश होतो.

अ) शिक्षक	ब) विद्यार्थी
क) मुख्याध्यापक	ड) इमारत
- 4) माध्यमिक शिक्षण कायद्यात —— कलमे आहेत.

अ) चार	ब) आठ
क) सोळा	ड) बत्तीस
- 5) संस्थानिहाय नियोजनाची संकल्पना सर्वप्रथम —— आयोगाने मांडली.

अ) राधाकृष्णन	ब) मुदलियार
क) कोठारी	ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. 10

- 1) शालेय व्यवस्थापनात चांगल्या मानवी संबंधाचे महत्व लिहा.
- 2) शालेय नोंद वहया व अभिलेख यासंबंधी तुम्ही कशी काळजी घ्यावे लागतात ते सांगा.

किंवा

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) 10

- 1) आदरी शालेय परिसराची निवड करताना कोणकोणते घटक विचारात घ्यावे लागतात ते सांगा.
- 2) मुख्याध्यापकाची भूमिका, जबाबदान्या व कार्य स्पष्ट करा.

प्र.4	टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)	15
1)	वर्ग व्यवस्थापनाच्या समस्यावर उपाययोजना	
2)	माध्यमिक शाळा संहिता	
3)	शालेय वेळापत्रकाचे महत्व	
4)	शालेय क्रिडांगणाचे महत्व	

Seat No.	
---------------------	--

Set	P
------------	----------

B.Ed. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
EDUCATIONAL MANAGEMENT

Day & Date: Wednesday, 01-02-2023
Time: 09:00 AM To 12:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1	Multiple Choice Questions.	05
1)	In general register _____ records are kept in detail.	
a)	School	b) Teacher
c)	Student	d) Head master's
2)	The Headmaster plays the role of _____ in school administration.	
a)	Ideal Teacher	b) Best Administration
c)	Public Relation Officer	d) Above all
3)	Physical resource includes _____ factor.	
a)	Teacher	b) Students
c)	Head Master	d) Building
4)	Secondary Education Acts includes _____ code.	
a)	Four	b) Eight
c)	Sixteen	d) Thirty two
5)	Firstly _____ commission stated the concept of institutional planning.	
a)	Radhakrishnan	b) Mudhliyar
c)	Kothari	d) None of the above
Q.2	Answer the following questions in Short.	10
a)	Write the importance of good human relations in school management.	
b)	How will you take care of school records and registers?	
Q.3	Answer the following questions. (Any One)	10
a)	State the factors that are to be considered for selecting ideal school plant location.	
b)	Explain the role of the Head Master and state his various responsibilities and functions.	
Q.4	Write short notes on (Any Three)	15
a)	Suggest the remedies to problem of classroom management	
b)	Secondary school code	
c)	Importance of school timetable	
d)	Importance of school play ground	

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

B.Ed. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
VALUE EDUCATION

Day & Date: Wednesday, 01-02-2023
 Time: 09:00 AM To 12:00 PM

Max. Marks: 40

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

05

- 1) —— म्हणजे योग्य गोष्टींना न्याय देणारे प्रमाणक किंवा तत्त्व होय.

अ) मूल्य	ब) नीती
क) शिक्षण	ड) मूल्यशिक्षण
- 2) मूल्यशिक्षणात शिक्षक व पालक सहकार्याचा —— हा मार्ग नाही.

अ) शिक्षक—पालक संघ	ब) शिक्षक—पालक सभा
क) आर्थिक देवघेव	ड) प्रत्यक्ष भेटी व मुलाखती
- 3) “मैत्री” हे —— प्रकारचे मूल्य आहे.

अ) सामाजिक	ब) आध्यात्मिक
क) सौदर्यविषयक	ड) व्यक्तिगत
- 4) मूल्यशिक्षणाला ‘धर्मनिरपेक्ष समभावाची’ दिशा —— ने दिली.

अ) माध्यमिक शिक्षण आयोग	ब) श्रीप्रकाश समिती
क) भावनात्मक एकात्मता समिती	ड) वर्धा शिक्षण परिषद
- 5) ‘मूल्ये शिकवता येत नाहीत’ असे —— यांनी सांगितले आहे.

अ) किलप्पाट्रीक	ब) जॉन ड्युर्झ
क) सोक्रेटीस	ड) रूसो

प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

10

- 1) मानवी जीवनातील मूल्यांचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- 2) कोठारी आयोगाने सुचविलेल्या मूल्य शिक्षणासंदर्भातील शिफारसी लिहा.

प्र.3 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

10

- 1) मूल्य शिक्षणातील शिक्षकाची भूमिका सांगून माध्यमिक स्तरावरील विद्यार्थ्यांत मूल्य रुजविण्यासाठी तुम्ही कोणकोणते उपक्रम राबवाल ते सोदाहरण लिहा.
- 2) पालकांना मूल्य शिक्षणाची गरज का आहे ते सांगून पर्यावरण व वैज्ञानिक मूल्य रुजविण्यासाठी विविध उपक्रमांची चर्चा करा.

प्र.4 टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

15

- 1) मूल्यांचे स्त्रोत
- 2) मूल्य शिक्षणाची प्रक्रिया
- 3) धार्मिक व सौदर्यत्मक मूल्य रुजवणूकीसाठी उपक्रम
- 4) मूल्य शिक्षणात पालकांची भूमिका

**Seat
No.**

Set P

B.Ed. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
VALUE EDUCATION

Day & Date: Wednesday, 01-02-2023
Time: 09:00 AM To 12:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple Choice Questions.

05

Q.2 Write short answer the following questions.

10

- a)** Explain the importance of values in life.
b) Write the recommendations of Kothari commission regarding Value Education.

Q.3 Answer the following question (Any One)

10

- a)** Explain the role of Teacher in value Education and Illustrate the activities for inculcating values in secondary level school students.
 - b)** State the need of value education to parents and discuss the activities for inculcation of Environment and Scientific values.

Q.4 Write short notes on (Any Three)

15

- a) Sources of Values
 - b) Process of Value Education
 - c) Activities for inculcation of Religious and Aesthetic values
 - d) Role of Parents in value education

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

B.Ed. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
GUIDANCE AND COUNSELING

Day & Date: Wednesday, 01-02-2023
 Time: 09:00 AM To 12:00 PM

Max. Marks: 40

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

05

- 1) मार्गदर्शनासंबंधी वयाच्या प्रत्येक टप्प्यात काही —— समस्या निर्माण होतात.

अ) अंतर्गत	ब) व्यक्तिगत
क) सार्वजनिक	ड) आर्थिक
- 2) मार्गदर्शन कार्यात —— असते.

अ) सामाजिकता	ब) धार्मिकता
क) विविधता	ड) व्यक्तिभिन्नता
- 3) “शैक्षणिक मार्गदर्शन म्हणजे विद्यार्थ्यांची आवडनिवड, पात्रता, समायोजन क्षमता लक्षात घेऊन शाळा, अभ्यासक्रम, विविध विषय व शालेय जीवन संदर्भील सहाय्य” असे —— यांनी म्हटले आहे.

अ) जोन्स	ब) सुपर
क) कोहलबर्ग	ड) स्कीनर
- 4) महाराष्ट्रात व्यावसायिक मार्गदर्शन व निवडसंस्थाचे विभागीय कार्यालय येथे नाही?

अ) मुंबई	ब) अमरावती
क) नाशिक	ड) सोलापूर
- 5) माध्यमिक स्तरावर शैक्षणिक मार्गदर्शनाचे कार्य:

अ) विद्यार्थ्यांना अभ्यासक्रम व पाठ्यक्रमात मदत करणे	ब) विद्यार्थ्यांना अध्ययनासाठी प्रेरित करणे
क) विद्यार्थ्यांना शिक्षण प्रति सजग होण्यास मदत करणे	ड) वरील सर्व

प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

10

- 1) वर्गअध्ययनात मार्गदर्शन शिक्षक म्हणून कसे कराल.
- 2) समुपदेशन प्रक्रियेच्या पायऱ्या स्पष्ट करा.

प्र.3 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

10

- 1) “माध्यमिक स्तरावर शैक्षणिक मार्गदर्शनासह व्यावसायिक मार्गदर्शनाची ही गरज आहे” असे म्हटले जाते हे स्पष्ट करा.
- 2) विद्यार्थ्यांच्या आत्महत्या रोखण्यासाठी समुपदेशन काळाची गरज आहे तुमचे मत स्पष्ट करा.

प्र.4	टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)	15
1)	मार्गदर्शनाची उद्दिष्टे लिहा	
2)	समूह समुपदेशनाचे स्वरूप स्पष्ट करा.	
3)	मार्गदर्शनाचे प्रकार स्पष्ट करा.	
4)	विशेष गरजा असणाऱ्या मुलांच्या समस्या स्पष्ट करा.	

Seat No.	
---------------------	--

Set P

B.Ed. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022

GUIDANCE AND COUNSELING

Day & Date: Wednesday, 01-02-2023
Time: 09:00 AM To 12:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple Choice Questions.

05

Q.2 Answer the following questions.

10

- a) How will guidance as teacher in classroom learning?
 - b) Explain the steps in counselling process.

Q.3 Answer the following question (Any One)

10

- a)** Explain the need for professional guidance along with, academic guidance at the secondary level.

b) Counseling time is needed to prevent student suicide Explain your opinion.

Q.4 Write short notes on (Any Three)

15

- a) Write the Objectives of guidance.
 - b) Explain the nature of group counseling.
 - c) Explain the types of Guidance.
 - d) Explain the problems of special children.

Seat No.	
---------------------	--

Set P

B.Ed. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
EDUCATIONAL TECHNOLOGY

Day & Date: Wednesday, 01-02-2023
Time: 09:00 AM To 12:00 PM

Max. Marks: 40

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.4 टिपा लिहा. (कोणत्याही एक)	15
1) शैक्षणिक तंत्रविज्ञानाची व्याप्ती	
2) संप्रेषणाचे प्रकार	
3) बुद्धीमंथन तंत्र	
4) माध्यम निवडीचे निकष	
5) संगणक प्रयोगशाळेचे महत्व	

Seat No.	
---------------------	--

Set P

B.Ed. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
EDUCATIONAL TECHNOLOGY

Day & Date: Wednesday, 01-02-2023
Time: 09:00 AM To 12:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose correct option.

05

Q.2 Short Answer Type Questions

10

- a) Why educational technology is needed in educational process?
 - b) Explain with examples, what are the different ways of communication?

Q.3 Write the Answer of following question (Any One)

10

- a)** What is a system approach? Explain how you will use the system approach in classroom teaching with an example.

b) Classify different medias you use for instruction. How you will use audio-visual media in today's situation.

Q.4 Write short notes (Any 3)

15

- a) Scope of Educational Technology.
 - b) Types of communication.
 - c) Brainstorming Technique.
 - d) Criteria for selection of media.
 - e) Importance of computer lab.

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

B.Ed. (Semester -IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
ENVIRONMENTAL EDUCATION

Day & Date: Wednesday, 01-02-2023
 Time: 09:00 AM To 12:00 PM

Max. Marks: 40

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

05

- 1) —— प्रदूषणामुळे आम्ल वर्षाव होतो.

अ) मृदा	ब) ध्वनी
क) जल	ड) हवा
- 2) —— ही पर्यावरण शिक्षण अध्यापनाची पद्धत नाही.

अ) प्रकल्प	ब) स्वाध्याय
क) चर्चा	ड) समस्या सोडवणे
- 3) 'पर्यावरण' हा शब्द —— या फ्रेंच शब्दापासून निर्माण झाला आहे.

अ) Envion	ब) Environ
क) Inviron	ड) Emoviorn
- 4) 1972 मध्ये —— कायदा मंजूर झाला.

अ) वायू प्रदूषण	ब) जल प्रदूषण
क) वन्य जीव संरक्षण	ड) ध्वनी प्रदूषण
- 5) चिपको चळवळ हे पर्यावरणात्मक आंदोलन या ठिकाणचे आहे.

अ) उत्तर प्रदेश व हिमाचल प्रदेश	ब) महाराष्ट्र
क) गुजरात	ड) तामिळनाडू

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

10

- 1) वैशिक तापमान वाढीची कारणे स्पष्ट करा.
- 2) पर्यावरण शिक्षणाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.3 खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

10

- 1) पर्यावरण शिक्षणाच्या विविध अध्यापन पद्धती सांगून समस्या निराकरण पद्धती स्पष्ट करा?
- 2) ध्वनी प्रदूषणाची कारणे कोणती ते सांगून त्याचे परिणाम सांगा. ध्वनी प्रदूषण टाळण्यासाठी तुम्ही कोणते उपाय सुचवालं?

- प्र.4 टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन) 15
- 1) पर्यावरण शिक्षण शिक्षकाची गुणवैशिष्ट्ये लिहा.
 - 2) पूर नियंत्रणाचे उपाय
 - 3) गंगाकृती योजना काय आहे?
 - 4) पर्यावरणीय समस्या

**Seat
No.**

Set P

B.Ed. (Semester -IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2022
ENVIRONMENTAL EDUCATION

Day & Date: Wednesday, 01-02-2023
Time: 09:00 AM To 12:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple Choice Questions.

05

Q.2 Answer the following questions.

10

- a)** Explain the causes of Global warming.
 - b)** Explain the Importance of Environmental Education.

Q.3 Answer the following questions (Any One)

10

- a)** Illustrate problem solving Method by stating Various methods of Teaching Environmental education.

b) State the reasons of sound pollution and Explain effects of them. What remedies do you suggest for avoiding Sound pollution?

Q.4 Write short notes on (Any Three)

15

- a) Write down the Characteristics of Environmental Education Teacher.
 - b) Remedies of Flood Hazards
 - c) What is Ganga Action Plan?
 - d) Environmental Issues